

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö
2015

Anniina Riekkinen

PÄIVÄKODIN ARKI TUTUKSI

– Opas päivähoiton aloituksen tukena

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

Syysy 2015 | 49 + 4

Heli Virjonen

Anniina Riekkinen

PÄIVÄKODIN ARKI TUTUKSI – OPAS PÄIVÄHOIDON ALOITUKSEN TUKENA

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin kehittämishankkeena kunnallisessa päiväkodissa. Kehittämishanke käynnistyi syyskuussa 2014 ja päättyi marraskuussa 2015. Kehittämishankkeen tarkoituksena oli kehittää työväline tukemaan päivähoiton aloitusvaihetta. Kehittämishankkeen tavoitteena oli tukea ja helpottaa lasten päivähoiton aloitusta ja tutustumista päivähoiton arkeen. Tavoitteena oli myös tukea päivähoiton aloitusvaiheessa lasten vanhempia ja päiväkodin henkilökuntaa.

Kehittämistehtävinä oli selvittää päiväkodin työntekijöiden mielipiteitä ja kokemuksia päivähoiton aloittamisen keskeisistä tekijöistä sekä tehdä opas päivähoiton aloitusvaiheen tueksi. Kehittämishanke tehtiin yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Henkilökunnan näkemykset ja kokemukset toimivat pohjana oppaan rakentamisessa. Kehittämishankkeessa hyödynnettiin kehittämismenetelminä fokusryhmää, valokuvausta ja dialogista keskustelua. Tiedonhankintamenetelmänä toimi lisäksi palautekysely.

Toiminnallinen opinnäytetyö muodostuu kehittämishankeraportista ja tuotoksesta. Kehittämishankkeessa kehitettiin tuotoksena opas päivähoiton aloituksen tueksi. Opas toimii työvälineenä päivähoiton aloitusvaiheessa lapselle, vanhemmille ja päivähoiton henkilökunnalle. Oppaaseen sisältyy keskeisiä asioita päivähoiton aloitusvaiheesta ja päiväkodin arjesta. Päiväkodin arki on havainnollistettu valokuvien avulla. Opasta voi käyttää ennen päiväkodin tutustumisjaksoa sekä myös siinä yhteydessä, yksilöllisesti lapselle, perheelle ja päivähoiton henkilökunnalle parhaiten soveltuvalla tavalla.

Kehittämishankeraportissa kuvataan tietoperusta, joka muodostuu kolmesta osiosta. Ensimmäinen osio koostuu yleisesti päivähoidosta lapsen kasvuympäristönä, toinen osio keskittyy päivähoiton aloitusvaiheeseen ja kolmas osio muodostuu kuvien käytöstä kommunikoinnissa. Raportissa kuvataan myös kehittämishankkeen toteuttamisen eri vaiheet ja opas esitellään yksityiskohtaisesti.

Palautteen perusteella opas nähtiin hyvänä tietopakettina, joka on helposti luettava. Se on selkeä ja hyvin jäsenneily. Oppaan avulla vanhempien uskottiin ymmärtävän päivähoiton aloittamisen tärkeys. Valokuvat nähtiin helpottavan lasten hoidon aloitusta ja keskustelua hoidon aloitukseen liittyvistä asioista.

ASIASANAT:

Päivähoito, varhaiskasvatus, päiväkotito, päivähoiton aloitus, valokuvatyöskentely

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social Services | Child, youth and family work

Autumn 2015 | 49 + 4

Heli Virjonen

Anniina Riekkinen

GETTING FAMILIAR WITH THE EVERYDAY LIFE AT THE KINDERGARTEN – A GUIDE BOOK FOR STARTING IN THE DAY CARE

The functional thesis was carried out as a development project for the municipal kindergarten in Finland. The project started in September 2014 and was finished in October 2015. The purpose of the development project was to develop a tool to support the starting in the day care. The aim of the development project was to support and facilitate the children's start in the day care and their familiarization to the everyday life in the day care. The aim was also to support children's parents and educators of day care center when child is starting the day care.

The development task was to define the opinions and experiences of the educators on the key factors concerning the starting of the day care. Development task was also to create a guide book about the start of child day care. This development project was carried out in co-operation with educators in early childhood education. Educator's views and experiences formed the basis for the construction of the guide. The development project utilized focus groups, photography and dialogical conversation. A feedback survey was also used to collect data.

Functional thesis consists of development report and the output. The development project resulted in a guide to support the start of day care. The guide is a tool for beginning phase to the child, parents and educators. It contains the key issues of starting in the day care and the day care center's everyday life. Kindergarten's everyday life is illustrated using photographs. The guide can be used prior to introduction period or as a part of it, whichever is found the most suitable to the family and the educators.

The development project report describes the knowledge base, which consists of three parts. The first section discusses the day care in general as a growing environment, the second section focuses on the beginning phase, and the third section consists of the use of images in communication. The report also describes in detail the different steps of a development project and guide.

According to the feedback, the guide was seen as an information package which is easy to read. It is clear and well structured. Guide was believed to help the parents to understand the importance of the beginning phase. Photos were seen as a helpful tool in the beginning phase and the discussion about it.

KEYWORDS:

Day care, early childhood, kindergarten, starting in the day care, photography working

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Kehittämishankkeen tausta	8
2.2 Kehittämishankkeen tarkoitus ja tavoitteet	9
2.3 Kehittämishankkeen kehittämistehtävät ja toimintaympäristö	10
3 PÄIVÄHOITO LAPSEN KASVUYMPÄRISTÖNÄ	11
3.1 Päivähoito varhaiskasvatuspalveluna	11
3.2 Päivähoidon arki	12
3.3 Päivähoidon toimintaympäristö ja - henkilöstö	13
3.4 Kasvatuskumppanuuden merkitys päivähoidossa	14
4 PÄIVÄHOIDON ALOITUS	16
4.1 Kiintymyssuhteen merkitys	16
4.2 Muutos arkielämässä ja siihen valmistautuminen	17
4.3 Päivähoidon aloitusvaiheen käytäntöjä	19
4.4 Lapsen reagoiminen muutokseen	22
5 KUVAT VUOROVAIKUTUKSEN TUKENA	24
5.1 Kuvien monet mahdollisuudet	24
5.2 Valokuvat lasten kanssa työskentelyssä	25
5.3 Kuvat päivähoidon arjessa	26
6 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN	28
6.1 Kehittämishankkeen vaiheet ja aikataulu	28
6.2 Kehittämis- ja tiedonhankintamenetelmät	32
6.3 Levitys ja juurruttaminen	39
7 KEHITTÄMISHANKKEEN TUOTOS	40
7.1 Opas päivähoidon aloituksen tukena	40
7.2 Hyödynnettävyys ja käyttömahdollisuudet	41

8 KEHITTÄMISHANKKEEN POHDINTAA	42
8.1 Työskentelyn ja tuotoksen arviointia	42
8.2 Ammatillinen kasvu ja jatkotyöskentely mahdollisuudet	45
LÄHTEET	47

LIITTEET

- Liite 1. Fokusryhmä teemat
- Liite 2. Keskeisimmät asiat päivähoiton aloituksessa
- Liite 3. Palautekysely
- Liite 4. Oppaan keskeiset sisältöalueet

KUVIOT

Kuvio 1. Kehittämishankkeen aikataulu ja vaiheet.	28
---	----

1 JOHDANTO

Päivähoidon aloitus on merkityksellinen asia jokaiselle lapselle. Päivähoito alkaa yksilöllisesti ja pehmeästi pienin askelin. Aloituksessa on tärkeä huomioida niin lapsi kuin vanhempikin. Vanhemman on luonnollisesti helpompi tukea lastaan, kun hän tietää mitä hoidon aloitus tuo mukanaan ja mitä arki päiväkodissa tarkoittaa. Tulevaan päivähoitopaikkaan tulisikin tutustua rauhassa ja perusteellisesti. Varhaiskasvatuksen työntekijän tulee puolestaan tuntea hoidon aloitus monesta näkökulmasta.

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin kehittämishankkeena syyskuun 2014 – marraskuun 2015 välisenä aikana. Kehittämishanke tehtiin yhteistyössä kunnallisen päiväkodin kanssa. Kehittämishankkeen kehittämistehtävänä oli selvittää henkilökunnan näkemyksiä päivähoiton aloitusvaiheen keskeisistä tekijöistä ja tehdä opas päivähoiton aloituksen tueksi yhdessä varhaiskasvatus henkilökunnan kanssa. Oppaassa on kerrottu päivähoiton aloituksen keskeisistä asioista yleisellä tasolla ja kohdentaen tiettyyn päiväkotiin. Oppaassa on kuvattu myös päiväkodin arki valokuvien avulla.

Tavoitteena on, että opas toimii tukena päiväkodin aloitusvaiheessa lapsille ja heidän vanhemmilleen sekä päiväkodin henkilökunnalle. Oppaan avulla vanhemmat voivat yhdessä lapsen kanssa keskustella päiväkodin arjesta ja katsella havainnollistavia kuvia erilaisista arkisista tilanteista päiväkodissa. Tällöin lapsi pystyy jo hyvin varhaisessa vaiheessa ennen päivähoiton aloitusta tutustumaan tulevaan päiväkotiinsa sekä pehmeään aloitusvaiheen aikana. Opas toimii varhaiskasvatuksen työntekijöille ja alan opiskelijoille työn tukena.

Toiminnallinen opinnäytetyö muodostuu kehittämishankeraportista ja tuotoksesta. Tässä raportissa kuvaan kehittämishankkeen kokonaisuutena. Kirjallinen kehittämishankeraportti on kuvaus kehittämistoiminnan eri vaiheista. Raportti muodostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa avaan aluksi kehittämishankkeen taustaa. Sen jälkeen kirjoitan kehittämishankkeen tarkoituksesta, ta-

voitteista ja kehittämistehtävistä. Esittelen myös kehittämishankkeen toimintaympäristön.

Toisessa kehittämishankkeen raportin osassa avaan keskeisiä käsitteitä, joista muodostuu työni teoriaosuus. Teoriaosuuden avulla keskeiset kehittämishankkeeseen liittyvät käsitteet luovat pohjaa ja auttavat syventämään tietoa. Teoriaosuudessa käsittelen päivähoitoa lapsen kasvuympäristönä, päivähoiton aloitusta ja kuvia kommunikoinnin tukena.

Viimeisessä eli kolmannessa osassa kuvaan kehittämishankkeen toteuttamisen. Kirjoitan hankkeen eri vaiheista ja aikataulusta. Esittelen myös käyttämäni kehittämis- ja tiedonhankintamenetelmät. Valmiin tuotoksen kuvaan myös mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Lopuksi pohdin ja arvioin kehittämishanketta kokonaisuutena sekä valmista tuotosta.

Opas rakennettiin yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa, joten siitä tuli heidän tarpeitaan vastaava. Päivähoidon aloittaminen on arkipäivää päiväkodissa, joten uskon, että kehittämishankkeeni on ajankohtainen.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Kehittämishankkeen tausta

Opinnäytetyön tekeminen varhaiskasvatukseen on ollut minulle jo selvää opintojeni alusta lähtien, koska haluan lastentarhaopettajan pätevyyden. Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen kehittämishankkeena vahvistui myös hyvin selkeäksi, koska uskon käytännönläheisestä hankkeesta olevan hyötyä tulevaisuuden työssäni. Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi vaihtoehto tehdä ammatikorkeakoulun opinnäytetyö, vaihtoehtona tutkimukselliseen opinnäytetyöhön (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9).

Kehittämishanke alkoi syksyllä 2014 ottamalla yhteyttä erääseen kunnalliseen päiväkotiin. Yhteisten keskusteluiden jälkeen ja oman mielenkiintoni perusteella, kehittämishanke rajattiin päiväkodin aloituksen tukemiseen oppaan muodossa. Toikko ja Rantasen (2009, 14) mukaan kehittäminen nähdään yleisesti konkreettisenä toimintana, jonka avulla pyritään selkeästi määriteltyyn tavoitteeseen. Kehittämistoiminnan kohde voi olla monenlainen. Kohteena voi olla yksittäinen ihminen, työyhteisö, toimintaprosessi, organisaatio ja konkreettinen tuote. (Toikko & Rantanen 2009, 16–17.)

Päivähoidon aloitus on suuri muutos koko perheelle ja jokainen kokee sen hyvin yksilöllisesti. Itseäni on kiinnostanut jo hyvin pitkään päivähoiton aloittamisen kehittäminen jollakin tapaa. Mielestäni olisi tärkeää, että lapsi pääsee perusteellisesti kuulemaan ja näkemään asioita, jotka kuuluvat hänen tulevaan päivähoitopaikkaan. Myös vanhemman on tärkeä tietää, mitä hänen lapsensa päivään sisältyy, jolloin aloitukseen valmistautuminen lapsen kanssa on helpompaa. Kuvien käyttäminen vuorovaikutuksen tukena ja valokuvaus ovat myös osa minun tapaan työkennellä. Päivähoidon aloitus ja kuvien käyttö yhdistettynä ovatkin kaksi osa-aluetta, jotka ovat minulle siis hyvin motivoivia ja tärkeä osa varhaiskasvatuksessa.

Kehittämishankkeen idean taustalla on myös aikaisempiin opinnäytetöihin tutustuminen. Niiden pohjalta halusin selvittää, miten vanhemmat haluaisivat kehittää päivähoiton aloitusta. Tärkeää onkin vanhempien näkökulman huomioiminen päivähoiton aloitusvaiheesta. Aikaisempia opinnäytetöitä, joissa selvitetään vanhempien kokemuksia ja mielipiteitä sekä kehittämisehdotuksia päivähoiton aloituksesta on tehty useita. Useamman opinnäytetyön perusteella on kehittämisehdotukseksi noussut kirjallisen oppaan tai kansion tekeminen tiedon kulun parantamisessa päivähoiton aloitusvaiheessa (Taipalus H. 2010, 54–55; Kurtti J. 2012, 29–30 & Santanen K. 2014, 46–47.) Ideana rakentaa opas päivähoiton aloitusvaiheen tueksi saikin vahvistusta aikaisemmista opinnäytetöistä.

2.2 Kehittämishankkeen tarkoitus ja tavoitteet

Kehittämishankkeen tarkoituksena oli kertoa päivähoiton aloitusvaiheen keskeisistä asioista ja havainnollistavien valokuvien avulla päiväkodin arjesta, oppaan muodossa. Opas toimii työvälineenä päivähoiton aloitusvaiheessa lapselle, vanhemmille ja päiväkodin henkilökunnalle. Sitä voi käyttää yksilöllisesti tilanteen ja tarpeen mukaan. Työväline määrittellään yksittäiseksi työtä auttavaksi välineeksi, esimerkiksi lomakkeet, tehtävät, kortit ja listat ovat työvälineitä. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2015a). Kehittämishankkeen tavoitteena oli tukea ja helpottaa lasten päivähoiton aloitusta ja tutustumista päivähoiton arkeen. Tavoitteena oli myös, että opas toimii tukena päivähoiton aloitusvaiheessa lapsen vanhemmille ja päiväkodin henkilökunnalle.

Keskeiset näkökulmat päivähoiton aloituksesta on tarkoitettu aikuisille luettavaksi. Kuvamateriaalin tarkoitus on olla visuaalinen tuki lapsille ja vanhemmille päiväkodin arkipäiväisistä tilanteista. Kuvien yhteyteen on liitetty informatiivista tietoa lyhyesti. Erityisesti oppaasta voisivat hyötyä perheet kenellä on kielellisiä haasteita. Opas mahdollisesti auttaisi lasta ennakoimaan tulevaa tilannetta ja hahmottamaan päiväkodin arkea paremmin, jolloin sopeutuminen uuteen päiväkotiin voisi olla lapselle helpompaa. Opasta voisi käyttää ennen päiväkodin tutustumisjaksoa sekä myös siinä yhteydessä, yksilöllisesti perheelle parhaiten

soveltuvalla tavalla. Kun päivähoiton aloitus ja päiväkodin arki on myös vanhemmille paremmin tiedossa, on heidän mahdollisesti helpompi kertoa ja keskustella lapsen kanssa tulevasta päivähoitosta. Oppaan kautta heille voisi tulla mieleen erilaisia kysymyksiä arkisiin asioihin liittyen, joita voisi kysyä päiväkodin henkilökunnalta. Henkilökunta voisi käyttää opasta työnsä tukena. Opas voisi toimia muistilistana asioista, joita päivähoiton aloituksessa pitäisi huomioida. Uudelle työntekijälle ja alan opiskelijoille opas voisi toimia eräänlaisena perehdytysoppaana.

2.3 Kehittämishankkeen kehittämistehtävät ja toimintaympäristö

Kehittämistehtävänä oli selvittää päiväkodin työntekijöiden näkemyksiä päivähoiton aloittamisesta. Kehittämistehtävänä oli myös tehdä opas, joka tukee päivähoiton aloitusvaihetta, yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Kehittämishankkeen olen rajannut vain varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemysten tarkasteluun.

Kehittämistehtävät tarkemmin:

1. Selvittää päiväkodin työntekijöiden mielipiteitä ja kokemuksia päivähoiton aloittamisen keskeisistä tekijöistä.
2. Kehittää lapsille ja heidän vanhemmilleen sekä päiväkodin henkilökunnalle opas päivähoiton aloitusvaiheen tueksi.

Tieto syntyy pääosin aidoissa toimintaympäristöissä eli sellaisissa, joissa toiminta tapahtuu. Aito käytännön toiminta ja tarve ratkaista ongelma ovat tiedon synnyn perusta. (Toikko & Rantanen 2009, 42.) Kehittämishankkeen toimintaympäristönä toimi kunnallinen päiväkotikoti, jossa on viisi eri ryhmää. Toimijat kehittämishankkeessa olivat päiväkodin työntekijät: päiväkodin johtaja, lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja. Varhaiskasvatushenkilöstö päiväkodissa koostui kokonaisuudessaan kehittämishankkeen aikana viidestä lastentarhanopettajasta ja seitsemästä lastenhoitajasta.

3 PÄIVÄHOITO LAPSEN KASVUYMPÄRISTÖNÄ

3.1 Päivähoito varhaiskasvatuspalveluna

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta. Varhaiskasvatus muodostaa kokonaisuuden, jonka tavoitteena on lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Varhaiskasvatuksen kasvatuksellinen vuorovaikutus tapahtuu lasten eri elämänpiireissä. Valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa. Varhaiskasvatuspalveluiden keskeisimmät tuottajat ovat kunnat, yksityiset palveluntuottajat, järjestöt ja seurakunnat. Päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja erilaiset avoimet varhaiskasvatus-toiminnot ovat keskeisimpiä palvelumuotoja. (THL 2015b; Stakes 2005, 8, 11.)

Varhaiskasvatuslaki määrittelee muun muassa että varhaiskasvatuksen tulee tarjota lapsen kehitystä, kasvua, terveyttä ja hyvinvointia sekä oppimista kokonaisvaltaisesti tukevaa toimintaa. Lapselle tulee turvata mahdollisimman pysyvät ihmissuhteet ja kunnioittava toimintatapa sekä suotuisa kasvu ympäristö. (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.) Päivähoito on varhaiskasvatuspalvelu, jota pääosin toteutetaan päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa (THL 2015b). Koivunen (2009, 11.) kuvaa päivähoidon ydintehtävän sisältävän lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen. Laajemmin määritellen muita perustehtäviä ovat vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, verkostotyö ja lastensuojelun tukitoimi. Verkostotyötä tehdään erilaisten ammattilaisten kanssa, kuten neuvola, koulu, puheterapia, toimintaterapia, lastensuojelu ja sairaala.

Varhaiskasvatusta ohjataan valtakunnallisilla ja kuntakohtaisilla asiakirjoilla, joista muodostuu prosessimainen kokonaisuus. Valtakunnallisia asiakirjoja ovat muun muassa lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. ”Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenver-

taista toteuttamista koko maassa, ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda osaltaan edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita.” Varhaiskasvatus suunnitelman perusteissa kuvataan sisällölliset orientaatio alueet, joiden avulla varhaiskasvatuksessa pyritään turvaamaan lapselle monipuolinen kuva maailmasta, eheys ja kokonaisvaltaisuus. Sisällöllisiä orientaatioalueita ovat: matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. (Stakes 2005, 7-9, 26.)

Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet toimivat pohjana kuntakohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa. Yksikkökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma on kuntakohtaista paljon yksityiskohtaisempi. Siinä kuvataan varhaiskasvatuksen lähtökohdat kokonaisuudessaan sekä miten niitä toteutetaan arjessa. Myös yksikön erilaiset painotukset ja erityispiirteet kuvataan. Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan vanhempien kanssa yhteistyössä, mikä ohjaa lapsikohtaista varhaiskasvatustyötä. (Stakes 2005, 7-9.)

3.2 Päivähoidon arki

Päivähoidon arki muodostuu erilaisista käytännöistä ja rutiineista. Jokainen lapsi tarkastelee arkea kuitenkin omalla yksilöllisellä tavallaan, omien kokemustensa valossa. Lapset suuntautuvat oman persoonansa mukaan eri tavoin samantyyppisissä päiväkodin tilanteissa sekä suuntautuvat erilaisiin tilanteisiin. Lasten erilaiset näkemykset vaikuttavat lasten ja aikuisten toimintaan, jolloin myös päiväkodin toiminta muuttuu muotoaan. Lasta voidaankin pitää toiminnan sisältöjen tuottajana, ei pelkästään oppijana kasvatustilanteissa. Aikuisen tärkeä tehtävä onkin saada kiinni lapsen näkemyksistä. Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi kokee oman vaikutuksen ympäristöönsä. Lapsi saa tällöin työkaluja käsittää ja syventää sopeutumista ympäröivään maailmaan. (Reunamo 2007, 29, 38.)

Päivähoidon arki rakentuu päivittäin toistuvista toiminnoista (Tiusanen 2008, 79). Päivän toimintojen toistuessa samassa tutussa järjestyksessä, tuetaan lasten kasvua ja kehitystä. Lapsi hahmottaa maailmaansa toistuvien asioiden kautta ja rakentaa rutiinien avulla päivän tapahtumista mielekkään kokonaisuuden. Rutiinien avulla opitaan hahmottamaan ajan kulkua, jolloin myös asioiden ennakoitavuus on helpompaa. Päivän toiminnoista tulee tällöin sujuvampia. Rutiinit ovat tärkeä tekijä lapsen perusturvallisuuden rakentamisessa. (Matilainen, 2008, 23.) Päivä rakentuu muun muassa leikkihetkistä, aamupiiristä, ryhmätyöskentelystä ja päivittäisistä toiminnoista (Suhonen 2005, 53–54). Päivittäiset toiminnot päivähoitossa ovat esimerkiksi pukeminen, riisuminen, peseytyminen, wc-toiminnot, ruokailu, lepo, uni, ulkoilu ja liikunta. Jokapäiväisiin toimintoihin kuluu sitä enemmän aikaa, mitä pienempi lapsi on kyseessä. (Tiusanen 2008, 79.)

3.3 Päivähoidon toimintaympäristö ja - henkilöstö

Päivähoidon toimintaympäristö on kokonaisuus, joka muodostuu fyysisestä, psyykkisestä, toiminnallisesta, sosiaalisesta, pedagogisesta ja kulttuurisesta toimintaympäristöstä (Koivunen 2009, 179–186). Ympäristön tulisi olla hyvin suunniteltuna joustava ja oppimiseen innostava. Monipuolisuus ja joustavuus ympäristössä herättävät lasten mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta. Tällöin lasta kannustetaan toimimaan, tutkimaan, leikkimään ja itseilmaisuuksiin monin eri tavoin. Erilaiset tiedolliset, taidolliset ja kokemukselliset osat tuovat yhteiseen toimintaan ainesosia ympäristön kautta. (Stakes 2005, 17.)

Fyysinen ympäristö muodostuu rakenteellisista tekijöistä, päivähoitorakennuksesta ja piha-alueesta. Värit, materiaalit, valaistus ja lämpötila ovat rakenteellisia tekijöitä, joiden avulla voidaan muun muassa viihtyvyyttä ja keskittymistä parantaa. Päiväkodin psyykkinen toimintaympäristö tarkoittaa ilmapiiriä tai tunnelmastoja, joka tiloissa ja tilanteissa on. Psyykkinen toimintaympäristö ei ole selkeästi näkyvää tai kuuluvaa. Elementtejä, jotka siihen kuuluvat ovat esimerkiksi kasvattajan käyttäytyminen, vuorovaikutustaidot, olemus, tapa puhua, ää-

nensävy ja persoonalliset piirteet. Toiminnallinen ympäristö antaa mahdollisuu-
det lasten toiminnalle ja kehitykselle. Tärkeitä tekijöitä toiminnallisessa ympäris-
tössä ovat visuaalisten ärsykkeiden huomioiminen, kuten sopiva määrä kirjoja,
pelejä ja muita tarvikkeita saatavilla. Auditiviset ärsykkeet ovat myös huomioi-
tava, kuten melutaso. (Koivunen 2009, 179–183.)

Sosiaalinen toimintaympäristö pitää sisällään ryhmän sisäisen toiminnan, ryh-
mädynamiikan, ihmisten väliset suhteet ja vuorovaikutuksen. Pedagoginen toi-
mintaympäristö tarkoittaa puolestaan oppimisympäristöä. Se määrittyy kasvatta-
jan kasvatustajatteluun perusteella, miten kasvattaja lähestyy lasta ja millainen
käsitys lapsen oppimisesta on. Kulttuurisessa toimintaympäristössä huomioi-
daan lapsen yksilölliset ominaisuudet ja tarpeet. Jokaisella perheellä on oman-
laiset kulttuuriset käsitykset, esimerkiksi kasvatuskäytännöistä sekä kielen ja
kommunikoinnin käytännöistä. (Koivunen 2009, 180–186.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostuu moniammattillisista osaajista. Perus-
ta heidän kasvatustyölle tulee koulutuksesta ja kokemuksesta. Yhteiset yhteis-
kuntamme arvot ja toimintatavat muodostavat pohjan heidän työskentelylleen.
(Stakes 2005, 17.) Jokaisella varhaiskasvatuksen työntekijällä on kuitenkin yksi-
öllinen kasvatustyyli. Kasvatustyyliin vaikuttavat persoonalliset ominaisuudet,
kuten temperamentti, työkokemus, lapsuuden kokemukset, asenteet ja kasva-
tuskäsitykset. (Koivunen 2009, 119.) Kasvattajat työskentelevät kasvatuskump-
panuuden periaatteiden mukaisesti. Työssä tulee näkyä lapsille ominaisin tapa
toimia ja sisällölliset orientaatioalueet. Kasvattajan toimintaa ohjaa näkemys
hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta, jolloin kasvattajan tulee tietää lapsen
kasvun ja oppimisen mahdollisuudet. (Stakes 2005, 17.)

3.4 Kasvatuskumppanuuden merkitys päivähoidossa

Jotta kasvatustehtävä muodostuu lapsen kannalta mielekkääksi kokonaisu-
deksi, tarvitaan kiinteää yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta, vanhempien ja
kasvatuksen ammattilaisten kesken. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet
(2005, 31) määrittelee kasvatuskumppanuuden seuraavanlaisesti: “Kasvatus-

kumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa.” (Stakes 2005, 11, 31.) Kasvatuskumppanuuden pyrkimyksenä on avoimesti jakaa ja reflektoida lapsen kehitykseen, hoitoon ja kasvatukseen liittyviä kysymyksiä. Kasvatuskumppanuuden toimiessa yhdistyy lapselle rakkaiden ja tärkeiden ihmisten, vanhempien ja hoitajien, ymmärrys ja tieto lapsesta. (Kanninen & Sigfrids 2011, 133.) Kasvatuskumppanuus edellyttää jatkuvaa, vastavuoroista ja sitoutuvaa vuorovaikutussuhdetta vanhempien ja päivähoiton ammattilaisten kanssa (Karila 2006, 94).

Keskeinen osa varhaiskasvatuksen ammattilaisen osaamista on vuorovaikutus- ja yhteistyöosaaminen. Varhaiskasvatustyössä keskustelu onkin työmuodoista yleinen, joka kietoutuu arjen erilaisiin tilanteisiin. (Nummenmaa A. R. & Karila K. 2011, 16–19.) Päivähoidon ammattilaisen on tärkeää löytää sellainen vuorovaikutustapa perheen kanssa, josta välittyy vanhemmalle arvostus, välittäminen ja avoin kiinnostuneisuus lapsesta ja tämän kasvuympäristöstä. Avoimuudella tarkoitetaan, että ammattilainen on kiinnostunut vanhemman näkökulmista, vaikka ne eivät olisikaan samanlaisia kuin hänen omat. (Kanninen & Sigfrids 2012, 135.) Molemminpuolinen kunnioitus erilaisista käsityksistä ja elämäntavoista sekä kuulluksi tuleminen ovat edellytyksinä jaetun ymmärryksen saavuttamiselle (Karila 2006, 94–95).

Päivähoidon ammattilainen pohdiskelee hyväksyvästi asioita yhdessä vanhemman kanssa eikä esitä omia näkökantojaan ainoana oikeina. Edellytyksenä yhteistyösuhteelle on asioiden pohdiskelu yhdessä ja vaihtoehtoisten toimintatapojen löytäminen. Vanhemmalle tulisi välittää kohdatuksi tulemisen kokemus. (Kanninen & Sigfrids 2012, 135.) Kasvatusoikeus ja -vastuu ovat luonnollisesti ensisijaisesti vanhemmilla. Vanhemmat omaavat myös parhaimman tuntemuksen omasta lapsestaan. Varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on puolestaan koulutuksen antama ammatillinen tieto ja osaaminen. Heillä on myös vastuu luoda edellytykset kasvatuskumppanuudelle ja tasavertaiselle yhteistyölle. (Stakes 2005, 31.)

4 PÄIVÄHOIDON ALOITUS

4.1 Kiintymyssuhteen merkitys

Kiintymyssuhdeteoria on teoria varhaisesta vuorovaikutuksesta ja sen vaikutuksesta myöhempään elämään. John Bowlby (1907–1990) nähdään kiintymyssuhdeteorian isähahmona. Teorian mukaan lapsella on biologinen tarve kiintymyssuhteen muodostamiselle. (Vilén ym. 2013, 87.) Lapsella on siis synnynnäinen tarve kiinnittyä toiseen ihmiseen. Kiintymyssuhdekokemukset ovat lapsen kehitykselle tärkeitä, koska niiden kautta lapsi rakentaa käsitystä itsestään ja muista ihmisistä. Kiintymyssuhteiden kautta lapsi luo pohjaa perusuottamukselle ja rakentaa luottamusta muihin ihmisiin. (Nurmiranta ym. 2009, 48.) Lapsen saadessa toistuvia kokemuksia vanhemmistaan ja itsestään suhteessa heihin, muodostaa hän syy-seuraus olettamuksia siitä, miten hänen kuuluisi toimia ja tuntee erilaisissa tilanteissa vanhempien kanssa (Vilén ym. 2013, 88).

Lapsi kiintyy häntä hoitavaan aikuiseen, jota pitää kaikkein turvallisimpana, muodostaen tunnesiteen aikuiseen. Luotettavimpana pitämään aikuiseen lapsi turvautuu erityisesti silloin, kun jostain syystä kokee uhkaa, on peloissaan ja hädissään. Vanhempien poissaolot ja lähdönhetket, lapsi kokee erityisesti uhkaavana ja pelottavana. (Rusanen 2011, 27.) Kiintymyssuhde on kaiken kehityksen perusta, joten päivähoiton aloitusvaiheeseen tulee kiinnittää huomiota. Mitä pienemmän lapsen ollessa kyseessä, sitä tarkemmin aloitus tulee huomioida. (Vilén 2013, 115.) Päivähoitossa pienelle lapselle stressaavaa ovat pukeutumistilanteet, wc-käynnit, nukkumaanmeno, nälkä- ja syömistilanne, pelko, kipu ja sairastuminen. Erittäin stressaavana lapsi kokee yksin jäämisen, erot vanhemmista ja pitkät päivät. (Kanninen & Sigfrids 2012, 31.)

Päivähoitoon tullessa lapsen tulee voida turvallisesti erota vanhemmistaan ja löytää päivähoiton aikuisista luotettava aikuinen (Munter 2001, 42). Päivähoiton alkaessa on siis huolehdittava, että lapsi saa riittävästi tukea ja aikaa sopeutua muutokseen, jotta turvallisuuden tunne säilyy. Lapsi tarvitsee turvalli-

sen aikuisen, johon kiinnittyä sekä riittävän pienen ja pysyvän lapsiryhmän, josta voi saada ystäviä. Hoitopäivän pituus ei saisi myöskään ylittää lapsen kapasiteettia. Lapsen iällä on merkitystä päivähoitoa aloittaessa. Alle 18 kuukauden ikäinen lapsi ei pysty säilyttämään mielikuvaa vanhemmistaan pitkän päivän ajan. Vanhemman unohtamisesta ei kuitenkaan ole kyse, vaan vanhemman kuva ikään kuin hiipuu lapsen mielessä. Tällöin mielikuva vanhemmasta ei toimi enää voimaannuttavana ja turvaa antavana. (Kanninen & Sigfrids 2012, 65, 68.)

Lapsen ja vanhemman välistä tunnesuhdetta voidaan ylläpitää päivähoitopäivän ajan, ylläpitämällä mielikuvaa vanhemmasta. Lapsi voi muodostaa kiintymyssuhteen useampaan aikuiseen, joten lapsi voi kiintyä päivähoiton aikuiseen. Pieni lapsi voi olla suurimman osan valveillaolostaan päivähoitossa, joten päivähoitolla on tärkeä merkitys lapsen elämässä. Turvallisen kiintymyssuhteen omaava lapsi voi nauttia päivästänsä päivähoitossa. Rauhassa tutustumalla uuteen ympäristöön ja ihmisiin, oppii hän nopeasti ilmaisemaan tarpeitaan myös vieraille aikuiselle. (Vilén ym. 2013, 113–114.)

4.2 Muutos arkielämässä ja siihen valmistautuminen

Lapsen elämän yksi merkittävä muutos on siirtyminen kotoa päivähoitoon. Vanhemmat voivatkin suunnitella ja harkita kuukausia hoitopaikan ja –muodon valintaa. (Karikoski & Tiilikka 2012, 79.) Päivähoiton aloitus on prosessi, jota yhdessä osallistumalla luodaan. Prosessi etenee ajallisesti ja on muuntuva. (Munter 2011, 57.) Tärkeää on ymmärtää siirtymä lapsen ja kasvu ympäristön vastavuo-roisena muutos- ja sopeutumisprosessina. Prosessin kautta lapsi sopeutuu uuteen rooliinsa uudessa kasvu ympäristössään, kehitysvaiheensa edellytysten mukaisen perehdytyksen kautta. Lapsen siirtyminen omasta kodista ulkopuoliseen hoitoon koetaan koko perheen prosessiksi. Päivähoitoon lapsi tuo mukanaan oman kokemusmaailmansa, joka suurimmaksi osaksi on rakentunut lapsen ja vanhempien välisestä vuorovaikutussuhteesta. (Karikoski & Tiilikka 2012, 77, 79.)

Yhteiskunnallisella tasolla siirtymä- ja muutosprosesseja ohjaavat ja tukevat päivähoitolaki ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Lapsen hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen edistäminen ovat keskeisiä kyseisissä asiakirjoissa. Tavoitteena on eheä kasvunpolku elinikäisen kasvun ja oppimisen osana. Siirryttäessä kotoa päivähoitoon keskeisiksi siirtymäprosessin tekijöiksi on havaittu päivähoiton henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö, lähtökohtien luominen kasvatuskumppanuudelle sekä lapsen turvallisuuden takaaminen siirtymätilanteessa ja kiintymyssuhteista huolehtiminen (Karikoski & Tiilikka 2012, 77, 80.)

Päivähoidon aloittaminen muuttaa perheen arkielämää monella tavalla. Muutokset eivät tapahdu vain päivähoitossa, vaan asiat muuttuvat myös kotona äidin ja isän töihin paluun jälkeen, mikä on tärkeä tiedostaa. Arkirutiinit ja päivän järjestys sekä ihmissuhteet saattavat muuttua. Kiire voi astua arkipäivään, jolloin myös kodin ilmapiiristä voi tulla erilainen. Perheessä syntyy ajatuksia ja mielikuvia, joihin liittyy monenlaisia tuntemuksia. Toisaalta koetaan huolta, levottomuutta ja syyllisyyttä, toisaalta myös luottamusta, innostusta ja uuden odottamista. (Munter 2001, 35–38.)

Päivähoidon aloittaminen laajentaa ja monimutkaistaa lapsen elämänpiiriä hetkessä (Vilén 2013, 115). Lapsen elämäntilanne muuttuukin usealla tavalla. Lapsi työstää päivittäistä eroaan vanhempiinsa ja luo samalla uusia suhteita päivähoiton uusiin aikuisiin sekä tulee osaksi lapsiryhmää. Lapsi ei voi kuitenkaan etukäteen tietää, mitä muutos tuo mukanaan ja miten siihen kuuluisi valmistautua. Muutoksen käsittelyssä aikuisilla on suuri rooli, niin vanhemmillä kuin päivähoiton aikuisillakin. Oleellista on, että lapsella säilyisi hallinnan ja turvallisuuden tunne. Psykkinen tasapaino ja kehittyvän minuuden eheys ovat yhteydessä siihen, että ympäristö on ennustettavissa lapsen näkökulmasta ja lapsi voi vaikuttaa sekä säädellä ympäristöään. (Munter 2001, 35–38.)

Muutokseen on valmistauduttava etukäteen. Tärkeää on keskustella lasten kanssa muutokseen liittyvistä tunteista. Lapsille tulisi järjestää mahdollisuuksia keskustella useampaan kertaan peloista ja huolenaiheista sekä vastata lasten kysymyksiin. (Kielty ym. 2013, 8.) Keskustelemalla, mitä päivähoiton aloittami-

nen tarkoittaa ja mitä siihen liittyy, vanhemmat voivat vaikuttaa siihen kuinka täysivaltaisena lapsi voi itse olla mukana tilanteissa ennen päivähoiton aloittamista ja hoidon alettua (Munter 2001, 48).

Usein lapsen päivähoiton aloittaminen on myös vanhemmalle iso ja tunnepitoinen asia. Omat muistot ja kokemukset päivähoidosta sekä siihen liittyvistä erokokemuksista vaikuttavat siihen, miten lasta osataan tukea muutosprosessissa. Monesti tunnemuistoja ei tiedosteta, joten niiden vaikutusta omaan toimintaan ei välttämättä ymmärretä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 134.) Vanhempien tulisi keskustella omista tuntemuksistaan. On aivan luonnollista sanoa, että ikävöi lastaan. (Kierty ym. 2013, 8.) Ensimmäisissä keskusteluissa olisi hyvä ottaa keskusteluun töihin lähtöön ja päivähoiton aloittamiseen liittyviä tuntemuksia sekä ajatuksia siitä, miten lapsi tulee suhtautumaan erotilanteisiin ja uusiin ihmisiin (Munter 2001, 46).

4.3 Päivähoiton aloitusvaiheen käytäntöjä

Lapsen ja vanhemman yhteinen tutustumisjakso on keskeinen kun lapsi vähitellen saatellaan päivähoitoon. Vaiheittainen ja asteittainen siirtyminen kotoa päivähoitoon mahdollistaa lapsen jatkuvuuden tunteen säilymisen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43.) Jokaiselle perheelle ja lapselle etsitään yksilöllisesti paras tapa toteuttaa päivähoiton aloitus, joten aloittaminen voidaan järjestää monella tapaa (Munter 2001, 58). Tärkeä on ymmärtää, että lapsen erotilanteen helpottaminen alkaa vanhempien ja päivähoiton ammattilaisten vuoropuhelusta. Avoin ja luottavainen keskinäinen vuorovaikutus aikuisten kesken on keskeistä lapsen onnistuneelle päivähoidolle. (Munter 2001, 45–46,49.)

Vanhempien kanssa käytävä aloituskeskustelu avaa yleensä vuorovaikutussuhteen päivähoiton henkilökunnan ja vanhempien kanssa. Ilmapiiiri ensimmäisessä tapaamisessa olisikin hyvä olla avoin, kyselevä ja ennakkoluuloton. Vanhempia tulee kuunnella ja päivähoidosta kertoa riittävä määrä tietoa. Aloituskeskustelussa suunnitellaan myös, miten lapsen päivähoiton aloitus käytännössä toteutetaan. (Munter 2001, 46, 49.) Lähtökohtana aloituskeskustelussa

on antaa perheelle puheenvuoro lapsesta ja perheestä. Keskustelu käydään hyvissä ajoin ennen päivähoiton aloitusta, jolloin vanhemmille jää aikaa valmistella ja saatella lapsi päivähoidon. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41.) Keskustelun tulisi olla syvälinen ja monipuolinen. Vanhempien odotuksia, käsityksiä ja tuntemuksia päivähoiton aloitukseen liittyen käydään läpi. (Munter 2001, 46.) Myös vanhempien peloista ja toiveista on kasvattajan tärkeä kuulla ja olla tietoinen (Kaskela & Kekkonen 2006, 41). Ensitapaaminen perheen kanssa voidaan joissain paikoissa tehdä myös kotikäyntinä päivähoiton aloittavan lapsen kotiin. Tällöin lapsi näkee tulevan hoitajansa omassa ympäristössään. (Vilén 2013, 115.) Kotikäynnin avulla päivähoiton ammattilaisella on mahdollisuus luoda lapseen ja vanhempiin luottamuksellinen suhde heille tutussa ympäristössä. Kotikäynnin avulla lapsesta, hänen kodistaan ja perheen kasvatuskulttuurista saa paljon tietoa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 138.)

Vuorovaikutussuhteen ollessa toimiva laajenee näkökulmat lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta sekä tuetaan myös molempia osapuolia lapsen huolenpidossa ja kasvatuksessa. Näin ollen vuorovaikutussuhde on merkityksellinen asia lapsen kehityksen kannalta. Vuorovaikutus toimii kodin ja päivähoiton yhdistävänä linkkinä, mikä edesauttaa ehyen kasvuympäristön muodostumista lapselle. (Karila 2006, 91.) Toimivalla vuorovaikutussuhteella päivähoiton aloitusvaiheessa vanhempien ja päivähoiton kanssakäymiselle luodaan vahva perusta (Munter 2001, 48–49).

Useampi tutustuminen tulevaan päiväkotiin tai esikouluun, tekee aloittamisesta pehmeämpää. (Kielty ym. 2013, 9; Munter 2001, 58). Ensin lapsi tutustuu yhdessä vanhempiensa kanssa päiväkotiin ja pienin askelin pidennetään aikaa, joka päivähoitossa ollaan ilman vanhempia. Harjoittelu-aika päivähoitossa eli pehmeä aloitus tulisi kuitenkin olla jokaisen lapsen oikeus. (Munter 2001, 56, 58.) Kanninen ja Sigfrids (2012, 265) kirjoittaa, että päiväkotiin tulisi tutustua hyvissä ajoin ennen hoidon aloittamista. 1-2-vuotiaille sopiva tutustumisjakso olisi kaksi viikkoa yhdessä vanhemman kanssa. Kolmevuotiaasta eteenpäin viikon mittainen tutustumisjakso voisi olla sopiva. Munter (2001, 58.) puolestaan tarkoittaa pehmeällä aloituksella vähintään yhtä tapaamista perheen kanssa

ennen hoidon aloitusta ja vähintään viikon tutustumisjaksoa yhdessä vanhempien kanssa sekä asteittain ilman vanhempaa.

Tavoitteena pehmeässä aloituksessa, on että päiväkotiti ja hoitajat tulevat lapselle tutuksi yhdessä vanhemman kanssa. Vanhemman läsnäololla on merkittävä rooli lapsen turvallisuuden tunteen takaamisessa. Jos lapsi tuntee olonsa turvatomaksi, ei hän pysty omaksumaan uusia asioita ja suuntautumaan ulkomaailmaan. Päivähoidossa uusien aikuisten ja lasten lisäksi kaikki voi olla lapselle uutta, kuten toiminen ryhmässä, tilat, leikkipuisto, melutaso, tuoksut, värimaailma ja sänky. Myös vanhempi tutustuu päiväkodin käytäntöihin ja päiväkodin aikuisiin, jolloin hänen on turvallisempi mieli jättää lapsi hoitoon. Hyvin järjestetty päivähoiton alku säästää kaikkien osapuolten jaksamista, lapsen, vanhemman kuin myös hoitajien. (Kanninen & Sigfrids 2012, 144–145, 147.) Pehmeällä laskulla lapsen tunnekuormitusta helpotetaan, mikä puolestaan myötävaikuttaa myös lapsen fyysiseen terveydentilaan (Munter 2001, 56).

Oma hoitaja-järjestelmässä tietyt aikuiset ottavat vastuulleen tietyt lapset tutustumisvaiheen pehmeän laskun ajaksi ja mahdollisesti vielä pidempäänkin. Järjestelmä on hyvä lapsen turvallisuuden tunteen ja vanhempien kanssa luotavan vuoro vaikutuksen kannalta. Omahoitajaan kiintymisen kautta lapsen suhteet laajenevat pian muihinkin aikuisiin tutustumisvaiheen jälkeen. (Munter 2001, 51.)

Tuomis- ja hakutilanteet tulisi olla kiireettömiä (Kanninen & Sigfrids 2012, 26). Vanhempi hyvästelee lapsen ja kasvattaja toivottaa tervetulleeksi. Lapsi aistii herkästi aikuisen ahdistuksen lapsen hädästä. Vanhemman tärkein viesti lapselle erotilanteessa on, että vaikka lasta harmittaakin siinä tilanteessa, jolloin aikuinen lähtee, kaikki on kuitenkin hyvin. Vanhemman viipyminen turhan pitkään tuomistilanteessa, voi kuitenkin vaikeuttaa lapsen eroa. (Munter 2001, 46–47.) Vanhemman ei tulisi koskaan lähteä päiväkodista ilmoittamatta lapselle, vaan kertoa lähtevänsä ja hakevansa lapsensa jälleen iltapäivällä. Hakutilanteissa puolestaan lapselle on tärkeää näyttää ikävää ja jälleen näkemisen riemua. Kännykkäpuhelut esimerkiksi olisi siten hyvä loppua viimeistään päiväkodin portille. Lapsen kanssa olisi tärkeää myös viettää heti päiväkotipäivän jälkeen yh-

teistä aikaa, ennen arjen askareiden aloittamista. (Kanninen & Sigfrids 2012, 265.)

Vanhempi voi tukea lastaan päivähoiton aloituksessa pienillä käytännön asioilla, esimerkiksi antamalla lapselle jonkin tutun tuoksuisen vaatteen päiväkotiin mukaan. Äidin ja isän valokuva voi myös helpottaa lapsen ikävää. (Kanninen & Sigfrids 2012, 265.) Vanhemman herkkyys lapsen tarpeille, lämpimyys ja saata-villa oleminen ovat tärkeitä tekijöitä siirtymävaiheissa (Karikoski & Tiilikka 2012, 77). Tunteet, jotka liittyvät erokokemukseen on hyvä huomioida ja mahdollisuuksien mukaan käsitellä niitä lapsen kanssa. Ääneen puhuminen ja tunteiden sanallistaminen auttavat lasta hallitsemaan ja ymmärtämään omia tunteitaan. (Kaskela & Kekkonen 2006,43.) Vanhemman on tärkeä hyväksyä lapsen erilaiset alkuvaiheen herättämät tunteet ja väsymyksen merkit (Kanninen & Sigfrids 2012, 265).

Ymmärryksen ja sensitiivisen kasvattajan kautta turvallisuuden kokeminen päivähoitossa on lapselle mahdollista. Lapsen on näin ollen mahdollista kiintyä kasvattajaan ja asettua päivähoitoon. (Kaskela & Kekkonen 2006,43.) Munter (2001, 47) kirjoittaa ytimekkäästi: "Kasvattaja, joka myötäelää lapsen ja vanhemman tunteet, antaa niille tilaa mutta ei ahdistu niistä, välittää omalla läsnä olevalla ja vastuunottavalla käyttäytymisellään varmuuden siitä, että eron vaikeudet ovat luonnollisia, mutta niistä selvitään.

4.4 Lapsen reagoiminen muutokseen

Lapset reagoivat hoidon aloitukseen monin eri tavoin. Toinen lapsi saattaa reagoida voimakkaasti ulospäin, toinen vetäytyy ja toinen puolestaan osallistuen innokkaasti. Reagointitapaan vaikuttaa luonnollisesti lapsen ikä, temperamentti ja aikaisempi ulkopuolinen hoito sekä erokokemukset. Perheen elämäntilanne, sisarusten hoitokäytännöt ja vanhempien luottamus henkilökuntaan, vaikuttavat myös sopeutumiseen. Myös käytännön järjestelyt päivähoiton aloituksessa, kuten hoitopäivän pituus vaikuttavat luonnollisesti. (Kanninen & Sigfrids 2012, 67–69.)

Päivähoidon aloituksessa eroahdistus voi näkyä monin eri tavoin päiväkodissa. Lapsella voi esiintyä pelkoja uusia asioita ja ihmisiä kohtaan. Haku- ja tuomistilanteissa voi näkyä myös surua, vetäytymistä ja kiukkua tai vaihtoehtoisesti tarkertumista hoitajaan. Ensimmäisten viikkojen aikana lapsilla voi esiintyä myös syömis- ja nukahtamisvaikeuksia sekä itkuisuutta. Lapsen avuttomuus tilanteessa voi ilmentyä myös toisten lasten lyömisellä ja puremisella. Päivähoidon aloitus näkyy myös kotona eri tavoin lapsessa. Kotona lapsi on yleensä selvästi väsyneempi, ärtyisämpi tai tavallista vetäytyvämpi. Lapsi voi myös tarkistella, onko vanhempi varmasti läsnä. Erilaiset erotilanteet lapsi voi kokoa ahdistavina ja lapsella saattaa esiintyä itkuisuutta. Joillakin lapsilla saattaa esiintyä myös nukahtamisvaikeuksia tai uniongelmia sekä syömiseen liittyviä vaikeuksia. (Kanninen & Sigfrids 2012, 68–71.)

Lapsen sopeutumisprosessi ei aina kuitenkaan etene suoraviivaisesti. Lapselle voi tulla jo hyvin alkaneeseen päivähoidon regressiivisiä vaiheita, jolloin uudenlaisia ongelmia voi tulla esiin. Syitä muutoksiin voi olla monia erilaisia tekijöitä. Joillain lapsilla reagoiminen päivähoidon aloitukseen voi tulla viiveellä. Päivähoidon lapsiryhmässä tai kotona tapahtuvat muutokset voivat olla myös syynä uudelleenlaiseen reagoimiseen. Tärkeä on kuitenkin muistaa, että lapsen reagoiminen jollain tapaa muutokseen, on psyykkisen tasapainon kannalta tarkoituksenmukaista. (Munter 2001, 54.)

5 KUVAT VUOROVAIKUTUKSEN TUKENA

5.1 Kuvien monet mahdollisuudet

Ihminen jäsentää eri tavoin todellisuutta. Asioita hahmotetaan lukemalla valmiiksi tuotettuja informaatioita tai vastaanottamalla informaatiota muulla tavoin. Muita tapoja ovat esimerkiksi aistiminen, toimiminen ja konkreettinen tekeminen, kuten materiaalien koskeminen ja liikkuminen tilassa. Mieli luo tietoisuuden eri tasoilla kuvia tuntemuksista ja ajatuksista, joita tapahtumista, aistimuksista ja toiminnoista nousee. (Sava 2007, 55.) Viestien ilmaiseminen ja niiden vastaanottaminen on jokaiselle ihmiselle tärkeää. Puhekieli on yleisin viestinnänmuoto, jolla viestejä ilmaistaan ja vastaanotetaan. Myös ei-sanallinen viestintä kuten ilmeet, eleet, toiminta ja osoittaminen, ovat jokaisen ihmisen käytössä. Kuvat ovat myös yksi muoto, joiden avulla voidaan viestiä. (Tietotekniikka ja kommunikaatiokeskus 2014, 2.)

Kuvien käytöllä on monta eri käyttötarkoitusta. Toinen tarvitsee kuvia ilmaisun välineenä ja ymmärtämisen tueksi, toinen puolestaan selvittääkseen päivittäisistä tapahtumista tai löytääkseen oikeaan paikkaan. Kuvien avulla voidaan kommunikoida samalla tapaa kuin sanoillakin. Kuvien avulla voidaan ilmaista päivittäisiä tarpeita, keskustella, kysyä ja ihmetellä. Kuvien avulla myös tunteiden ilmaiseminen ja kuvittelemisen on mahdollista. (Tietotekniikka ja kommunikaatiokeskus 2014, 3.)

Kuvat voivatkin toimia kognitiivisena tukena eli tukea ympäristön tapahtumien ymmärrystä ja tulkitsemista. Kuvien avulla voidaan jäsentää asioita, esimerkiksi jäsentämällä päivän toimintoja tiettyyn järjestykseen, jolloin aikaan liittyvä informaatio on helpompi ymmärtää. Hyviä esimerkkejä tästä on kuvitetut toimintaohjeet ja päiväohjelma. Kuvat toimivat myös muistin tukena. Kalentereiden ja viestivihkojen kuvat auttavat muistamaan, mitä on tapahtunut ja mitä pitäisi muistaa. Kuvat toimivat myös kerronnan tukena. Vaikka henkilö pystyisikin kommunikimaan puheella, voi yhtäjaksoisen kertomuksen muodostaminen olla vaikeaa.

Valokuvia käytetäänkin dokumentoimaan erilaisia tapahtumia. Henkilön onkin tällöin helpompi kertoa tapahtumasta asia kerrallaan loogisen kuvasarjan avulla. Kuvia käytetään myös kirjoitetun kielen korvaajana ja keskusteluissa hyvänä apuna. (Trygg 2010, 57–58.)

Kaikki erilaiset tarjolla olevat kommunikointikeinot ovat puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia, joita voidaan käyttää, mikäli henkilö ei pysty puheella ilmaisemaan itseään. Graafinen kommunikointi puolestaan tarkoittaa näkemiin perustuvien eli visuaalisten välineiden käyttämistä ilmaisussa. Graafisia ilmaisukeinoja ovat esimerkiksi valokuvat, piirretyt kuvat, piktogrammit, blisskieli sekä kirjaimet, kirjoitetut sanat ja lauseet. Graafiset kommunikointikeinot määritellään puhetta korvaavaksi kommunikoinniksi. Korvaava keino valitaan henkilön tarpeiden ja kykyjen perusteella. Korvaavia keinoja voidaan käyttää puheen kehityksen tukena, samanaikaisesti puheen kanssa tai puheen sijaan. (Trygg 2010, 26–27.)

5.2 Valokuvat lasten kanssa työskentelyssä

Valokuvien avulla voidaan tuoda esille asioita, joita sanat eivät riitä kertomaan. Valokuva maailmaan eläytyminen saa aistit herkistymään, jolloin tunteet ja muistot ovat voimakkaasti läsnä. (Halkola 2009, 13.) Valokuvan käyttömahdollisuudet ovat monipuoliset ja kuvaa voi lähestyä eri tavoin. Valokuvien avulla voidaan rakentaa tarinoita, jolloin mielikuvitus on vain rajana. Kuvien avulla maailmaa voi katsella uudella tavalla, eri näkökulmasta ja luoda uutta tarinaa itsestä sekä toisista. Kuvat antavat mahdollisuuden myös syvälliseen tapahtumien tarkasteluun sekä kuvitteelliseen tulevaisuuden luomiseen. (Bardy & Känkänen, 2005, 83.)

Valokuva on väline, joka kertoo paljon vuorovaikutussuhteista, keitä on esimerkiksi kuvattu tai ketkä puuttuvat kuvasta (Bardy & Känkänen, 2005, 83–84). Valokuvaus luo mahdollisuuksia aikuisen ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Yhdessä keskittymällä valokuvaukseen ja kuvien katseluun luodaan hyviä tilaisuuksia hyväksyvän ja arvostavan huomion osoittamiselle. Valokuvaus ja kuvi-

en katsominen luovat myös hyvät mahdollisuuden lasten väliselle vuorovaikutukselle. Mahdollisuuksia on monia erilaisia. Huomiota hakeville lapsille, tarjoutuu hyvä mahdollisuus olla huomion keskipisteenä. Aroille lapsille puolestaan kameran takaa on hyvä tarkkailla ympäristöä. Lapset oppivat myös katsomaan toista lasta arvostavasti ja oppivat itse olemaan toisten katseen alla. Lapsen kuvatessaan omaa arkeaan, tarjoutuu aikuiselle myös mahdollisuus katsoa, miltä lapsen maailma näyttää. (Harju 2009, 231–232, 234.)

Valokuvaaminen on tuttu ja helposti lähestyttävä väline (Bardy & Känkänen, 2005, 83). Kamera onkin nykypäivän lapsille hyvin luonnollinen asia. Kuvia on hyvin paljon ja lapset ovat myös niitä tuottamassa. Lasten tapa kuvata maailmaan on hyvin spontaani ja sensuroimattomampi kuin aikuisten. Lapsen kuvauksen kohteeksi nousevat hyvin arkiset asiat, kuten kodinkoneet ja arjen askareet. Lapsi kuvaa monesti asioita ja ihmisiä useampaan kertaan hieman eri näkökulmasta. Lapsi nauttii myös oman itsensä kuvaamisesta. (Harju 2009, 231.)

Aikuinen ja lapsi kuvaavat monesti heille tärkeimpiä asioita ja ihmisiä, tallentaen samalla muistoja. Monesti ei kuitenkaan tiedosteta, että kuvauksen kohde ajatellaan arvokkaaksi ja muistamisen arvoiseksi. Kuvauksen kohde kokeekin tiedostamattaan olevansa arvokas ja muistamisen arvoinen häntä kuvatessaan. Hänen erilaiset elämäntilanteet ja vaiheet ovat arvokkaita, koska ne halutaan tallentaa muistoiksi, jolloin niitä voi palata katsomaan valokuvan muodossa. Jokaisen lapsen tulisikin saada kokea olevansa valokuvaamisen ja muistamisen arvoinen. (Harju 2009, 232.)

5.3 Kuvat päivähoidon arjessa

Kuvat ja tukiviittomat ovat kommunikaation tukivälineitä, jotka helpottavat päiväkodin arjen sujumista. Kuvien ja tukiviittomien käytöstä on hyötyä kaikille lapsille, koska aistikanavista näönvarainen on kuulonvaraista kanavaa vahvempi. Päiväkotiryhmissä monille lapsille olisikin hyötyä puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiomenetelmien käytöstä. Päiväkodin arjessa kuvien ja tukiviittomien käyttö on kuitenkin koettu jossain määrin hankalaksi, vaikka ovatkin tukikei-

noina tuttuja. Kuvia voidaan käyttää monella tavalla. Kuvien avulla voidaan hahmottaa päiväjärjestystä, ruokailua, pukeutumista ja WC:ssä käyntiä sekä ohjeistaa askarteluja. Kuvat toimivat vuorovaikutuksen tukena myös leikeissä ja toimintatuokioissa. Jotta kuvat tulisivat osaksi arkea ja automatisoituvat, tulee niitä käyttää jatkuvasti. (Saarinen 2013, 9-10.) Lasten kanssa voidaan katsella valokuvia tulevasta. Kuvat tulevasta voivat johtaa keskustelua, siitä mitä on odotettavissa. Lasten kommentit kuvista voidaan kirjoittaa ylös. Kuvia voidaan käydä yhdessä toisten lasten kanssa läpi. Lapsille, jotka tarvitsevat tukea kielellisesti, on valokuvista ja lyhyistä tekstiosuuksista paljon hyötyä. (Kierty ym. 2013, 8-9.)

Turussa toteutettiin kolmivuotinen Puhku-hanke puheterapeuttien ja päivähoiton henkilöstön kanssa yhteistyössä. Hankkeen avulla haluttiin vahvistaa kommunikaatiomenetelmien käyttöä päiväkotiryhmissä ja juurruttaa menetelmien käyttöä päiväkodin arkeen. Tukikeinojen käyttöön ottamisella oli selvät vaikutukset. (Saarinen 2013, 9-10.)

Puhku-hankekaudella varhainen tuki on nopeuttanut kielellistä kehitystä. Leikeissään lapset ovat keskenään alkaneet käyttää kuvia, mikä on auttanut keskinäistä vuorovaikutusta puheilmaisuuden ollessa niukkaa tai epäselvää. Myös omaaloitteisuus on kasvanut ja itseilmaisusta on tullut monipuolisempaa. Yksilöllinen puheterapia on myös osalla vähentynyt. Vieraskielisillä lapsilla kuvien ja tukiviittomien käytön myötä suomen kielen taidot ovat edenneet paljon. Lapsen kommunikoinnin helpottuessa, myös leikki ja vuorovaikutustaidot kehittyvät. Kun lapsi tulee itse ymmärretyksi, vähenee kiukunpuuskat ja keskittymiskyky paranee. Puhku-hankkeeseen osallistuneissa päiväkodeissa myös melutaso aleni ja rauhattomuus väheni. (Saarinen 2013, 9-10.)

6 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Kehittämishankkeen vaiheet ja aikataulu

Salosen (2013, 15) mukaan kehittämishankkeen eri vaiheita voidaan hahmottaa monella eri tavalla. Salonen kuvaa kehittämishankkeen vaiheita ja sisältöjä konstruktivistisen mallin mukaisesti. Lähtökohtia konstruktivistisessä mallissa ovat huolellinen suunnittelu, vaiheistettu hanke, osallisuus, toiminnassa oppiminen ja tutkimuksellinen kehittämisote sekä monipuolinen menetelmäosaaminen. Keskeistä on arviointi kehittämishankkeen eri vaiheissa ja inhimillisten tekijöiden huomioiminen. Kehittämishankkeessa tapahtuu mallin mukaan pysähtymistä, uudelleen arviointia ja jälleen suuntaamista eteenpäin, tasavertaisesti ja vuorovaikutteisesti keskustellen. Kehittämishankkeen vaiheet konstruktivistisen mallin mukaan on jaoteltu seuraavanlaisesti: aloitusvaihe, suunnitteluvaihe, esivaihe, työstövaihe, tarkistusvaihe, viimeistelyvaihe ja valmis tuotos. (Salonen 2013, 15–19.) Kehittämishankkeen vaiheita kuvaan konstruktivistisen mallin mukaisesti. Kuviossa 1 kuvaan hankkeen eri vaiheita, aikataulua, menetelmiä ja dokumentointia sekä toimijoita. Vaiheet etenevät aikajärjestyksessä.

Aika- taulu	Aihe	Menetelmät & doku- mentointi	Toimijat	
9/2014	Ideointia ja aiheen rajaaminen. Ideapaperin kirjoittaminen, kehittämishankkeen ideaseminaari Turun AMK.	Keskustelut, sähköpostit, palaveri- muistio, kirjallinen suunnitelma ja PP-esitys.	Päiväkodin johtaja, opiskelija, ohjaava opettaja ja vertaisryhmä.	ALOITUS- VAIHE
10/2014	Opinnäytetyö aiheesta keskustelua ja rajaamista sekä päätös aiheesta. Kehittämissuunnitelman kirjoittaminen ja kirjallisuuteen perehtyminen.	Ohjauskeskustelu ja muistio, kirjallinen suunnitelma.	Opiskelija, ohjaava opettaja ja päiväkodin johtaja.	
11/2014	Kehittämishankkeen suunnitelmaseminaari, Turun AMK.	Kirjallinen suunnitelma ja PP-esitys.	Opiskelija, ohjaava opettaja ja yliopettaja	SUUNNITTELUVAIHE
11- 12/2014	Lupa-asioiden selvittäminen, kirjallisuuteen ja tutkimuksiin perehtyminen. Teoriaosuuden kirjoittaminen.	Tutkimuslupahakemus, toimeksiantosopimus-lomake ja kirjallisuuskatsaus.	Päiväkodin johtaja, opiskelija.	

1/2015	Toimeksiantosopimuksen kirjoittaminen, kehittämissuunnitelman esittäminen koko päiväkodin henkilökunnalle. Tutkimuslupa myönnetty (2/2015).	Kirjallinen toimeksiantosopimus ja suullinen esitys yhteisessä suunnitteluillassa. Kirjallinen tutkimuslupa.	Päiväkodin johtaja, opiskelija ja ohjaava opettaja.	ESIVAIHE
1/2015	Kehittämishankkeen tietoperustaseminaari, Turun AMK.	Kirjallinen suunnitelma ja PP-esitys.	Opiskelija ja ohjaava opettaja.	
2/2015	Kehittämishankkeen vaiheiden kirjoittaminen, valokuvaus ja oppaan työstäminen.	Kirjoittaminen ja valokuvien ottaminen.	Opiskelija	TYÖSTÖVAIHE
3/2015	1. Fokuserhmäkeskustelu, keskustelun purkaminen. Kehittämishankkeen tulosseminaari.	Keskustelut työntekijöiden kanssa, muistiinpanot ja äänite. Kehittämishankkeen tuotoksen alustavaa sisällön esittelyä.	Asiantuntijaryhmä ja opiskelija. Opiskelija ja ohjaava opettaja.	
3-6/2015	TAUKO kehittämishankkeen tekemisessä, maaliskesäkuu 2015 (opiskelija kokopäivätyössä)			
6-7/2015	Teoriaosuuden viimeistelyä, kehittämishankkeen toteutumisen kirjoittaminen ja oppaan valmistelua.	Kirjallisuus	Opiskelija	
9/2015	2. Fokuserhmäkeskustelu	Keskustelut työntekijöiden kanssa ja tuotoksen muokaus.	Asiantuntijaryhmä ja opiskelija	
10/2015	Palautteen kerääminen oppaasta ja kehittämishankkeesta suullisesti sekä kirjallisesti.	2. fokuserhmäkeskustelu, palautekysely ja keskustelut päiväkodin työntekijöiden kanssa.	Päiväkodin johtaja ja muu henkilökunta sekä opiskelija.	TARKISTUSVAIHE
10/2015	Kehittämishankeraportin ja tuotoksen viimeistely.	Tuotos ja kehittämishankeraportti.	Opiskelija	VIIMEISTELYVAIHE
11/2015	Kehittämishankeraportin ja tuotoksen palauttaminen sekä kypsyysnäyte. Opinnäytetyön esittäminen Turun AMK:ssa sekä yhteistyöpäiväkodilla.	Kirjallinen kehittämishankeraportti ja tuotos sekä PP-esitys.	Opiskelija, Turun AMK:n opiskelijoita, ohjaava opettaja ja päiväkodin johtaja	VALMIS TUOTOS

Kuvio 1. Kehittämishankkeen aikataulu ja vaiheet

Kehittämishanke käynnistyi syyskuussa 2014. Aloitusvaiheessa ideoin kehittämishankkeen toteutusta. Salosen (2013, 17) mukaan ”Aloitusvaihe sisältää ilmaistun kehittämistarpeen, alustavan kehittämistehtävän, toimintaympäristön sekä ajatuksen mukana olevista toimijoista ja heidän osallistumisestaan ja si-

toutumisesta työskentelyyn.” Itselläni oli useampi idea, jotka kaipasivat selkeyttä ja rajausta. Syys - lokakuussa 2014 kyselin erään päiväkodin johtajalta mahdollisia aiheita opinnäytetyölleni. Tällöin päiväkodin johtaja kyseli myös päiväkodin muilta työntekijöiltä mahdollisia ideoita. Päiväkodin johtajan kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta sovimme, että voisin kehittää pienten lasten päivähoitoa jollain tapaa. Yhteisten keskusteluiden jälkeen ja oman mielenkiintoni perusteella, kehittämishanke rajattiin päivähoidon aloituksen tukemiseen oppaan muodossa. Mietimme, että voisin kertoa kuvien avulla, mitä päiväkotia tarkoittaa ja mitä arkisia asioita ja toimintoja sinne kuuluu. Idean esittelin Turun ammattikorkeakoulun ideaseminaarissa syyskuussa 2015.

Suunnitteluvaiheeseen kuuluu kirjallisen kehittämissuunnitelman kirjoittaminen. Siinä määritellään tavoitteet, ympäristö, vaiheet, toimijat, tutkimus- ja kehittämismenetelmät, materiaalit ja aineistot sekä dokumentoitavat. (Salonen 2013, 17.) Suunnitteluvaiheessa lokakuussa 2014 kirjoitin kehittämishankkeesta suunnitelman, jonka esitin Turun ammattikorkeakoulun suunnitelmaseminaarissa marraskuussa 2014. Seminaarin jälkeen korjasin ja tarkensin kehittämissuunnitelmani, jonka jälkeen esitin sen yhteistyöpäiväkodin johtajalle ja muulle henkilökunnalle.

Esivaihe eli siirtyminen varsinaiseen työskentely ympäristöön, voi olla ajallisesti lyhyt. Se voi olla suunnitelman läpikäymistä ja tulevan työskentelyn organisointia. (Salonen 2013, 17.) Kehittämishankkeen esivaiheessa esittelin opinnäytetyösuunnitelman päiväkodin johtajalle tammikuun 2015 alussa. Toimeksiantosopimus kirjoitettiin myös tammikuussa 2015. Koko päiväkodin henkilökunnan yhteisessä suunnitteluillassa tammikuussa 2015 esittelin opinnäytetyösuunnitelmani. Tutkimusluvan valokuvaamiseen, fokusryhmän toteuttamiseen ja kyselyyn päiväkodin johtaja myönsi helmikuussa 2015. Sovimme tällöin myös alustavia päivämääriä kehittämishankkeen etenemiselle.

Työstövaiheessa, joka on vaiheena pisin ja vaativin, työskennellään yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Siinä tapahtuu kaikkien kehittämishankkeen osatekijöiden realisoituminen. Toimijat, heidän roolit ja vastuut sekä käytettävät menetelmät ja dokumentoitavat esimerkiksi tulevat konkreettiseksi. (Salonen

2013, 18.) Suunnitelmaseminaarin jälkeen alkoi kehittämishankkeeni työstövaihe, jonka aloitin tietoperustan kirjoittamisella. Alustavaa kirjallisuuskatsausta tein marras-joulukuussa 2014. Tietoperustaseminaari oli tammikuussa 2015, jolloin minulle oli selkeytynyt keskeisimmät käsitteet kehittämishankettani varten. Tammikuussa 2015 kartoitin aluksi päiväkodin sen hetkiset käytännöt päivähoiton aloituksessa keskustelemalla eri työntekijöiden kanssa. Keskustelut tapahtuivat pienimuotoisesti työn ohessa. Keräsin päivähoiton aloitukseen liittyvää materiaalia myös päiväkodista. Työstövaiheeseen kuului myös fokusryhmäkeskustelu ja siitä saadun aineiston käsittely. Myös valokuvaus, oppaan työstäminen ja kehittämishankeraportin kirjoittaminen olivat osa työstövaihetta. Maaliskuussa 2015 Turun ammattikorkeakoulun tulosseminaarissa esitin keskeisimmät näkemykset fokusryhmäkeskustelun pohjalta. Ensimmäisen fokusryhmäkeskustelun jälkeen kehittämishankkeen tekemiseen tuli pieni tauko johdun kokopäivätyöstä, jonka aloitin. Kehittämishankkeessani oli tauko maaliskuusta kesäkuuhun. Kehittämishanke eteni jälleen kesäkuusta alkaen.

Tarkistusvaiheessa kehittämishankkeen toimijat arvioivat syntyneitä tuotosta. Tuotos voidaan palauttaa takaisin työstövaiheeseen tai siirtää suoraan viimeistelyvaiheeseen. Tarkistusvaihe voidaan ymmärtää kuuluvan myös jokaiseen vaiheeseen. Vaiheena se on tärkeä, mutta ajallisesti se voi olla lyhyt ja kertaluontoinenkin. (Salonen 2013, 18.) Kehittämishankkeen suunnitelmassa asetetut tavoitteet toimivat lähtökohtana arvioinnissa. Tavoitteiden kautta arvioidaan, miltä osin kehittämisprosessi on saavuttanut tarkoituksensa ja miltä osin toimintaa tulisi vielä suunnata tavoitteiden suuntaiseksi. (Toikko & Rantanen 2009, 61.) Kehittämishanketta arvioin jatkuvasti määrittelemien tavoitteiden perusteella ja kehitin työskentelyä arvioinnin perusteella. Kehittämishanketta arvioitiin yhteistyö päiväkodin kanssa fokusryhmässä ja palautekyselyn avulla.

Viimeistelyvaihe on pitkäkestoinen, johon on hyvä varata aikaa. Vaiheesta tekee työllistävän se, että opiskelijan tehtävänä on viimeistellä tuotos ja kehittämishankeraportti, joista muodostuu yhdessä toiminnallinen opinnäytetyö. (Salonen 2013, 18.) Viimeistelyvaihe kehittämishankkeessa oli hyvin pitkäkestoinen. Kehittämishankeraporttia ja tuotosta hioin useampaan otteeseen.

Valmis tuotos on konstruktivistisen mallin mukaan kehittämishankkeen viimeinen vaihe, joka pitää sisällään valmiin tuotoksen, päätöksen, esittämisen ja levittämisen. Yleisimpiä kehittämishankkeen tuloksena syntyneitä tuotoksia ovat muun muassa opas, kirja, esite tai kansio. (Salonen 2013, 18–19.) Viimeinen tehtävä kehittämissuorituksissa on tulosten levittäminen, jota voi tehostaa tuoteistamisen avulla (Toikko & Rantanen 2009, 62). Kehittämishankkeen sain päätökseen marraskuussa 2015. Marraskuussa esitin kehittämishankkeen tuotoksen yhteistyöpäiväkodille ja Turun ammattikorkeakoulun esitystilaisuudessa..

6.2 Kehittämisen- ja tiedonhankintamenetelmät

Kehittämismenetelmät ovat kehittämisen ja osallistamisen menetelmiä (Salonen 2013, 22). Kehittämisen välineet voidaan jäsentää tarkoituksen mukaan. Esimerkiksi sen mukaan pyritäänkö niillä selvittämään kehittämisen tarve vai ylläpitämään kehittämiseen liittyviä sosiaalisia prosesseja. Halutaanko arvioida kehittämissuorituksia vai kohdistaa menetelmä idean keksimiseen tai sen jalostamiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 14, 18.) Tiedonhankintamenetelmät ovat kehittämistoiminnassa pääasiassa samoja kuin tutkimustyössäkin. Kehittämistoiminnassa menetelmien käyttö on kuitenkin joustavampaa kuin tutkimustyössä. (Salonen 2013, 22–23.)

Kehittämistoiminnassa tiedon kerääminen ei ole yhtä syvällistä kuin tutkimuksessa. On perusteltua, että tiedonkeruuta rajataan joissakin tilanteissa. Tietoa pyritään kuitenkin keräämään kehittämistoiminnan kannalta perustellusti. Tiedon tehtävä on tukea kehittämistä. Kehittämistoiminnassa aineistojen analysointi ei myöskään ole yhtä perusteellista kuin tutkimustyössä (Toikko & Rantanen 2009, 113, 119, 121). Aineistojen ja materiaalien käsittelyssä riittävä huolellisuus, tarkkuus ja luotettavuus metodikirjallisuutta hyödyntäen ovat keskeistä (Salonen 2013, 24). Kehittämisen- ja tiedonhankintamenetelmät kehittämishankkeessani olivat valokuvaus, fokusryhmäkeskustelu, dialoginen keskustelu palavereissa ja palautekysely. Kehittämisen- ja tiedonhankintamenetelmien avulla saatavat aineistot olivat erilaisia kirjallisia aineistoja ja valokuvia.

Dokumentaatio on keskeistä kehittämistoiminnassa. Keskeisiä ovat muistiot ja raportit. Joissain määrin näihin sisältyy kirjoittajan omia tulkintoja, mutta ne antavat kuitenkin luotettavamman kuvan kuin pelkkä muisti. Muistioiden avulla voidaan kehittämistoiminnan linjaukset ja prosessin pääpiirteet jäljittää. Muistiot toimivat apuna myös kehittämisprosessin kirjoittamisessa. Niiden avulla pystytään rakentamaan ajallisesti etenevä kuvaus, mitä missäkin vaiheessa on tapahtunut. (Toikko & Rantanen 2009, 142–143.) Erilaiset materiaalit ja aineistot talletin ja säilytin järjestelmällisesti.

Valokuvaus

Valokuvausta käytin oppaan rakentamiseen. Päiväkodin arjen kuvaamiseen käytin valokuvausta ja valmiina olevaa materiaalia. Päiväkodin erilaiset leikit kuvasin helmikuussa 2015. Valokuvaus tapahtui useampana päivänä, koska leikkejä oli useita ja niitä oli monessa eri paikassa. Valokuvausta jatkoin maaliskuuhun sekä kesäkuussa 2015. Viimeisimmät valokuvat otin elo-/ syyskuussa 2015. Valokuvausta käytin myös kehittämistoiminnan eri vaiheiden dokumentointiin.

Valokuvien työstäminen vaati paljon aikaa. Valokuvista valitsin ensin oppaaseen soveltuvimmat. Sen jälkeen rajasin valokuvia ja muokkasin niitä esimerkiksi kehystämällä kuvat valokuvatyökalujen avulla. Oppaan rakentamiseen käytin Word- kirjoitusohjelmaa. oppaan pyrin saamaan selkeään ja ytimekkääseen muotoon. Opas muodostuu selkeistä kokonaisuuksista, jolloin sitä on helpompi käyttää.

Fokusryhmät

Kehittämistoiminnassani käytin kehittämismenetelmänä asiantuntijamenetelmää eli fokusryhmää. Fokusryhmässä keskusteltiin päiväkodin aloitusvaiheen keskeisimmistä asioista sekä kehittämishankkeen tuotoksen sisällöstä. Fokusryhmä muodostui yhteistyö-päiväkodin varhaiskasvatus henkilökunnasta. Toikon ja Rantasen (2009, 145) mukaan fokusryhmä on yksi ryhmähaastattelun menetelmä, jossa painopiste on osallistujien keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tavalliseen ryhmähaastatteluun verrattuna fokusryhmän ohjaajalla on pienempi

mahdollisuus vaikuttaa tilanteen etenemiseen ja yksittäinen osallistuja kertoo määrällisesti vähemmän tietoa. Noin 6-10 osallistujan ryhmät on todettu toimivan tehokkaimmin. Salonen (2013, 21) puolestaan määrittelee fokusryhmän koon 2-5 henkilön ryhmäksi. Fokusryhmät pyritään tekemään homogeenisiksi, jolloin ryhmän koostumus fokusoidaan (Toikko & Rantanen 2009, 145).

Fokusryhmän avulla voidaan selvittää eri toimijoiden käsityksiä kehitettävästä asiasta, kuten tavoitteiden määrittelystä, asioiden tärkeysjärjestyksen miettimisestä, toimintamallien eduista ja haitoista sekä prosessin etenemisestä. Fokusryhmä menetelmänä antaa tilaa moniäänisyydelle. Fokusryhmässä keskusteluteema fokusoidaan eli keskustelutilaisuuden pääkysymys rajataan tarkasti. Keskustelurunko tehdään selkeäksi, jota voi jäsentää kysymyksin. Keskustelua voi jäsentää keskustelurungon avulla. Esimerkiksi aluksi yleisellä tasolla: millaisia käsityksiä ja kokemuksia osallistujilla on, sen jälkeen keskitytään keskeiseen kysymykseen ja lopuksi keskitytään tulevaisuuden kehittämistarpeisiin. (Toikko & Rantanen 2009, 145–146.)

Ensimmäinen fokusryhmä toimi laajana keskusteluna päiväkodin aloituksen keskeisistä asioista ja oppaan alustavasta sisällöstä. Fokusryhmäkeskuskeskustelu toteutui maaliskuussa 2015. Keskusteluun osallistui neljä varhaiskasvatuksen työntekijää. Ryhmään saivat osallistua halukkaat varhaiskasvatuksen työntekijät eri-ikäisten lasten ryhmistä. Ennen keskustelua painotin keskusteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta ja anonymiteetin säilymistä. Keskustelu nauhoitettiin, johon kaikki osallistujat antoivat suostumuksen. Yksi osallistuja joutui poistumaan kesken. Jaoin työntekijöille keskustelun tueksi keskeiset teemat pääkohdittain paperiversiona, jotta heidän olisi helpompi pysyä keskustelussa mukana (Liite 1.). Keskustelun laajempien teemojen alle olin tehnyt itselleni pienempiä apukysymyksiä keskustelun tueksi.

Keskustelussa kävimme aluksi yleisesti läpi, mitä fokusryhmä tarkoittaa ja tarkensimme, mitkä ovat keskustelun pääteemat. Keskustelun pääaihe oli jo osallistujille entuudestaan tiedossa. Orientoiduimme aluksi lyhyesti aiheeseen miettimällä jokainen kolme keskeistä asiaa päivähoiton aloituksessa, jotka kirjoitet-

tiin pienille muistilapuille. Laput koottiin yhteen ja käytiin ne yhdessä läpi (Liite 2.). Sen jälkeen keskustelimme teemojen pohjalta.

Fokusryhmästä saatava aineisto on haastattelumateriaali, joka koostuu ryhmän jäsenten kommentteista (Toikko & Rantanen 2009, 145–146). Kirjoitin lyhyesti muistiinpanoja fokusryhmäkeskustelun aikana. Muistiinpanot toimivat keskeisten asioiden kirjoittamisen tukena. Nauhoitetusta keskustelusta keräsin teemojen pohjalta keskeisiä näkökulmia. Muistioiden ja nauhoitusten pääkohdista tein erilaisia yhteenvetoja. Litterointi ei ollut tarkoituksenmukaista kehittämishankkeen kannalta. Litteroinnilla tarkoitetaan erilaisten äänitteiden, kuvien ja videoiden auki kirjoittamista kirjalliseen muotoon, jolloin niitä voidaan analysoida erilaisilla analysointimenetelmillä (Kananen 2012, 109). Keskusteluiden pohjalta otin myös valokuvia kirjallisesta materiaalista, kehittämisraportin kirjoittamisen tueksi.

Päivähoidon aloituksen tärkeiksi tekijöiksi nostettiin riittävän pitkä tutustumisjakso. Päivähoidon aloitus on prosessi, johon pitää paneutua. Päivähoidon aloittaminen tulee tehdä rauhassa, jolloin annetaan lapselle aikaa sopeutua. Mitä pienempi lapsi on, sitä pidempi tulee tutustumisjakson olla. Lapsen tulee saada riittävästi syliä ja lohtua. Oleellista on luottamuksen rakentaminen: luodaan hyvät välit lapsiin ja vanhempiin. Vanhemman on ymmärrettävä tutustumisjakson tärkeys, johon tulee varata aikaa. Vanhemmille kerrotaan selkeästi, mitkä tutustumiskäytännöt päiväkodissa on ja miten aloitus suositellaan toteutettavan.

Tärkeää on, että tutustumisjaksolla vanhempi näkee, mitä arki on päiväkodissa ja miten siellä toimitaan. Tällöin vanhempi saa perustelut perusasioille, miksi toimitaan jollain tietyllä tavalla. Myös lapsen tukeminen on tällöin helpompaa. Työn läpinäkyvyys on tärkeää, koska se luo turvallisuutta ja luottamusta henkilökuntaa kohtaan ja sitä kautta välittyy myös lapselle. Vanhemmille tulisikin selkeästi kertoa, että he voivat toimia lapset kanssa kuin kotona ja ottaa osaa päivän toimintoihin heille sopivalla tavalla sekä osoittaa, että ovat tervetulleita tutustumaan. Vanhempia tuetaan selkeillä ohjeistuksella ja neuvoilla. Keskustelimme myös siitä, että lapsi saa tarvittaessa tuoda kotoaan mukaan jonkun tärkeän esineen tuomaan lohtua ja pitämään yllä mielikuvaa vanhemmasta. Tär-

keää on myös kysyä ja puhua, millä mielellä vanhempi on lapsensa päivähoiton aloituksesta. Päiväkodin työntekijät keskustelevat vanhemman kanssa arjen muuttumisesta. Vanhempien kanssa puhutaan myös erilaisesta reagoimisesta hoidon aloittamiseen. Vanhemmalle voidaan myös alkupäivinä soittaa tai viestittää, että lapsella on kaikki hyvin, jos lapsi on esimerkiksi jäänyt itkemään vanhemman lähtiessä.

Haasteita, joita keskustelussa tuli esiin olivat lapsen epäsäännöllinen hoitoaika tai vähäiset hoitopäivät. Vanhemman vaikeus jättää lapsi hoitoon koettiin myös haasteelliseksi. Tällöin lapsi voi kokea helposti ristiriitaisia tunteita, koska lapsi vaistoaa aikuisen hädän. Lapsi imee kuitenkin turvallisuuden vanhemmastaan. Haasteeksi koettiin myös vanhempien ajan järjestäminen päivähoiton tutustumisvaiheeseen. Kehittämisehdotuksiksi nousi muutama asia, kuten omahoitoisuus ja kotikäynnit. Muun muassa se, että vanhemmille voisi tarjota mahdollisuuden kotikäyntiin, koska tällä hetkellä se ei ole käytössä. Lapsesta saa kotikäynnillä paremman kokonaiskuvan. Päiväkodin tutustumiskäynnillä vanhemmat saattavat monesti kokea olonsa kiusalliseksi, koska ovat ns. vieraalla maaperällä.

Fokusryhmästä nousevat asiat ovat keskeisiä oppaan rakentamiselle. Keskeisimmät asiat oppaan sisältöön liittyen, jotka nousivat fokusryhmän keskustelusta, voidaan jaotella kahteen osioon: päivän kulku päiväkodissa sekä päiväkodin yleiset ohjeet ja toimintatavat. Oppaaseen toivottiin, että päivän toiminnot olisi kuvattu kuvien avulla. Toiveena oli myös, että opas voisi sisältää selkeitä ohjeita, miten aloituskäytännöt suositellaan tapahtuvan päiväkodissa. Myös ohjeistusta vanhempien toiminnalle esimerkiksi siihen, miten toimitaan, kun lapsi tuodaan ja haetaan päiväkodista sekä vaatetukseen liittyvistä asioista toivottiin ohjeistusta. Keskustelussa tuli esiin, että päiväkodin aikaisempaa materiaalia voisi hyödyntää oppaassa. Opas voisi toimia laajempuna perehdytysoppaana vanhemmille. Sen toivottiin olevan sellainen, jota vanhempi jaksaisi lukea: lyhyitä tekstiosuuksia ja selkeitä kuvia. Ehdotettiin myös, että oppaan teksti voisi olla sadunomaisesti kerrottu. Oppaaseen toivottiin myös valokuvaa ryhmän aikuisista. Opas toivottiin myös saatavan sellaiseen muotoon, että sitä on helppo muo-

kata jälkikäteen, jos joitain tietoja tai kuvia tarvitsee päivittää. Keskustelusta nousi esiin, että sitä voisi käyttää heti ensimmäisissä tutustumistilanteissa. Opas voitaisiin käydä vanhempien ja lapsen kanssa yhdessä läpi. Vanhemmat voisivat sen jälkeen kerrata sitä yhdessä lapsen kanssa kotona.

Toinen fokusryhmäkeskustelu

Toinen fokusryhmäkeskustelu toteutui syyskuun alussa 2015. Toinen keskustelu ei ollut niin pitkäkestoinen ja laaja kuin ensimmäinen. Siinä oli tarkoituksena arvioida opasta ja ehdottaa korjauksia samalla kokoonpanolla kuin ensimmäisellä kerralla. Fokusryhmään osallistui kolme varhaiskasvatuksen työntekijää. Yksi työntekijä, joka oli osallistunut ensimmäiseen fokusryhmään, ei päässyt osallistumaan. Toiseen fokusryhmäkeskusteluun olin tehnyt jo hyvin pitkälle mallin tulevasta tuotoksesta. Keskustelussa arvioitiin ja mietittiin korjausehdotuksia. Fokusryhmästä nousi esille muutamia kehittämissuhteita. Oppaan joihinkin kohtiin tuli tarkennuksia sisältöön liittyvissä asioissa. Opas haluttiin kohdistaa tämän hetkisiin päiväkodin käytäntöihin, joten käytännöt, jotka eivät enää päiväkodissa ole, haluttiin oppaasta rajata pois. Puuttuvat valokuvat sovitettiin yhteistyössä lisättävän havainnollistamaan sisältöalueita.

Opas sai positiivista palautetta. Se oli erilainen, kuin alun perin oli ajateltu, mutta kuulemma todella hyvä. Kuvaosiot saivat erityisesti hyvää palautetta. Opas oli palautteen mukaan sellainen, että sille löytyy varmasti käyttöä päiväkodin arjessa. Fokusryhmäkeskustelusta tein muistiinpanoja. Nauhoitus ei ollut enää tarpeellista toisessa keskustelussa. Fokusryhmäkeskustelun jälkeen työstin oppaan sellaiseen muotoon, jotta koko päiväkodin henkilökunta sai sen arvioitavakseen.

Dialoginen keskustelu

Dialogisessa menetelmässä periaatteena on rinnakkaisuus, jossa asioita lähestytään vastavuoroisesti ihmetellen. Vuorovaikutuksen kautta löydetään kaikkia osapuolia miellyttävä ratkaisu. Ratkaisu on näin ollen paras mahdollinen kompromissi, ei kenenkään yksittäisen ihmisen näkökulma. (Toikko & Rantanen

2009, 93). Dialogisessa vuorovaikutuksessa jaettu ymmärrys korostuu, osapuolet ovat tasavertaisia ja toista kunnioitetaan (Mäkinen ym. 2009, 138–139).

Suunnitellut dialogiset keskustelut kehittämishankkeeseen liittyen erilaisissa palaverissa olivat kehittämismenetelmiä, kuten keskustelut päiväkodin johtajan kanssa ja päiväkodin työntekijöiden kanssa. Keskusteluista tein muistiinpanoja kehittämishankkeen tueksi. Dialogimenetelmään käytettiin hankkeen eri vaiheissa: suunnittelussa, väliarvioinnissa ja valmiin tuotoksen arvioinnissa. Suunnitteluvaiheessa dialoginen keskustelu tapahtui lähinnä päiväkodin johtajan kanssa. Keskustelua käytiin myös työyhteisön kanssa yhteisesti suunnitelman esittelyvaiheessa. Kehittämishankkeen aikana keskusteluja käytiin eniten päiväkodin johtajan kanssa. Koko päiväkodin varhaiskasvatushenkilöstö sai mahdollisuuden tutustua kehittämishankkeen työskentelyvaiheen lopussa lähes valmiiseen tuotokseen ja kertoa mielipiteensä sekä kehittämisehdotukset. Loppuvaiheessa kävimme pienimuotoisia keskusteluja eri työntekijöiden kanssa.

Palautekysely

Tiedonhankintamenetelmänä käytin informoitua kyselylomaketta, jossa oli avoimia kysymyksiä. Kysely oli pienimuotoinen, jonka tarkoituksena oli tukea kehittämistoimintaa. Tarkoituksena oli saada koko päiväkodin henkilökunnan näkemyksiä kartoitettua ja tuoda heidän asiantuntemus osaksi kehittämishanketta. Näin ollen osallistaa koko päiväkodin henkilökuntaa. Kyselyn tavoitteena oli saada viimeiset puuttuvat täydennykset opasta varten ja palaute kehittämishankkeestani. Koko päiväkodin varhaiskasvatushenkilöstölle osoitettu pienimuotoinen palautekysely toteutui toisen fokusryhmän jälkeen. Palautelomake muodostui kolmesta kysymyksestä (Liite 3.).

Kehittämistoiminnassa tiedonhankintamenetelmien käyttö on joustavampaa kuin tutkimustyössä, vaikka menetelmät ovatkin pääasiassa samoja (Salonen 2013, 23). Kyselylomake on yksi perinteinen menetelmä kerätä aineistoa. Kyselylomakkeen muoto valitaan tarkoituksen ja kohderyhmän mukaan. (Valli 2010,103.) Kehittämishankkeen palautelomakkeessa käytin avoimia kysymyksiä. Hirsjärvi ym. (2006, 187) kirjoittaa avoimen kysymyksen tarkoittavan sellais-

ta kysymystä, jossa esitetään vain kysymys ja jätetään vastaukselle tyhjä tila. Informoidussa kyselyssä tutkija jakaa kyselylomakkeet henkilökohtaisesti, esimerkiksi työpaikoilla. Jakaessaan lomakkeita tutkija kertoo samalla tutkimuksen tarkoituksesta ja vastaa kysymyksiin. (Hirsjärvi ym. 2006, 185–186.)

Jaoin kyselylomakkeet henkilökohtaisesti päiväkodissa lokakuussa 2015 ja kerroin työyhteisössä yhteisesti kyselyn tarkoituksesta ja käytännönohjeista. Täytetyt ja palautetut palautekyselyt ovat kirjallista aineistoani. Kysely toteutettiin paperiversiona. Kyselyiden pohjalta nousseet asiat toimivat tukena kansion rakentamiselle ja tukevat näin kehittämishankettani. Kyselylomakkeiden kaikki vastaukset koottiin kysymyskohtaisesti ja keskeiset asiat nostettiin esiin.

6.3 Levitys ja juurruttaminen

Kansion levitys ja juurruttaminen alkoi jo kehittämishankkeen aikana. Päiväkodin erilaisten palavereiden kautta, opas tuli myös päiväkodin henkilökunnalle tutuksi. Työntekijöiden toimiessa yhteistyössä oppaan kehittämisessä, tulivat he jo itse osalliseksi hankkeeseen ja tällöin tietoiseksi oppaasta. Marraskuussa 2015 saatuaani kehittämishankkeen päätökseen, esittelin valmiin tuotoksen päiväkodin johtajalle. Tällöin oli mahdollisuus antaa vapaasti palautetta ja esittää mielipiteitä sekä kysyä tarkennuksia. Myöhemmin esitän oppaan myös muulle varhaiskasvatushenkilökunnalle. Valmis kehittämishankeraportti ja tuotos tulevat jäämään yhteistyöpäiväkodille vapaasti luettavaksi.

Marraskuussa 2015 esittelin valmiin kehittämishankkeen myös Turun ammattikorkeakoulussa, johon halukkailla oli vapaa pääsy. Kehittämishankeraportin julkaiseminen Theseus tietokannassa, antaa myös laajat mahdollisuudet esimerkiksi alan opiskelijoille ja työntekijöille tutustua kehittämishankkeeseen. Itse en pääse näkemään tämän kehittämishankkeen aikana, miten opas otetaan päiväkodissa käyttöön, joten juurruttamista minun on vaikea arvioida. Myöhemmin aion kuitenkin olla yhteydessä päiväkotiin ja kysellä onko opasta pystytty hyödyntämään.

7 KEHITTÄMISHANKKEEN TUOTOS

7.1 Opas päivähoiton aloituksen tukena

Kehittämistoiminnan tuotos on kirjallinen opas, joka soveltuu käytettäväksi lapsille ja vanhemmille päiväkodin aloitusvaiheessa. Myös päiväkodin työntekijät voivat hyödyntää opasta aloitusvaiheessa. Tavoitteena on, että opas tulee osaksi päivähoiton aloitusta.

Opas rakentuu (Liite 4.) eri kokonaisuuksista. Ensiksi oppaassa kuvataan päivähoiton aloitusta yleisellä tasolla. Erilaisia asioita, joita vanhempien tulisi huomioida onnistuneen päivähoiton aloituksen kannalta. Oppaassa kerrotaan päivähoiton aloitukseen valmistautumista ja yleisistä toimintatavoista sekä käytännöistä. Oppaassa kuvataan myös, miten lapset voivat reagoida muutokseen päiväkodissa ja kotona. Oppaan yhtenä sisältöalueena on myös valokuvatyöskentelyyn liittyvä osio. Siinä annetaan vinkkejä, miten valokuvatyöskentelyä voi hyödyntää päivähoiton aloituksessa ja muutoinkin päiväkodin arjessa.

Seuraava osio oppaassa keskittyy yhteistyöpäiväkodin keskeisiin käytäntöihin. Siinä kerrotaan yleiset yhteistyö päiväkodin aloitusvaiheet. Oppaasta löytyy myös päivähoitopäivän kulku taulukon muodossa ja päiväkodin arki on kuvattu valokuvien avulla. Oppaassa käydään läpi päiväohjelma vaihe vaiheelta. Jokainen päivän keskeinen toiminta on kuvattu ja siihen on liitetty lyhyt tekstiosuus kertomaan toiminnasta tarkemmin. Keskeiset toiminnot ovat: aamupala, aamu-/päiväpiiri, aamupäiväulkoilu, aamupäivätoiminta ja – leikki, lounas, päivälepo, välipala, iltapäivätoiminta ja – leikki ja iltapäiväulkoilu. Oppaaseen on myös koottu päiväkodin yleisistä leikeistä kuvakooste. Oppaaseen sisältyy kooste asioista, joita henkilökunta toivoo vanhempien huomioivan päivähoiton alkaessa sekä paikka lapsen tulevan ryhmän aikuisten valokuvalle.

7.2 Hyödynnettävyys ja käyttömahdollisuudet

Lapsi pystyy oppaan avulla katselemaan kuvia tulevasta päiväkodista, päivän toiminnoista ja leikeistä. Opasta voi katsella yhdessä lapsen kanssa ja sen pohjalta keskustella, kun valmistaudutaan päivähoiton aloitukseen sekä aloituksen pehmeässä vaiheessa. Oppaan avulla aikuinen osaa kiinnittää huomiota erilaisiin aloitusvaiheen keskeisiin asioihin, jonka perusteella myös lapsen tukeminen mahdollisesti on helpompaa. Aloitusvaiheessa vanhemmille tulee informaatiota runsaasti, joten kirjallinen materiaali toimii varmastikin monelle muistin tukena ja auttaa syventämään tietoa. Oppaan avulla vanhempi pystyy palaamaan askarruttaviin asioihin ja tietoja voi tarkistaa.

Päivähoidon työntekijöille opas toimii työn tukena. Oppaan avulla työntekijät voivat palauttaa mieleen tärkeitä asioita. Opas voisi toimia muistilistana asioista, joita päivähoiton aloituksessa pitäisi huomioida. Uudelle työntekijälle opas voisi toimia eräänlaisena perehdytysoppaana. Myös alan opiskelijoille voisi oppaasta olla hyötyä, koska oppaasta saa kattavan käsityksen päivähoiton aloituksesta. Tulevaisuuden työssäni pystyn hyödyntämään opasta kokonaisuutena tai joitain tiettyjä osia siitä. Opas kuitenkin edellyttää, että sitä muokataan päivähoitoyksikkö kohtaisesti.

Yhteistyö päiväkodille toimitin myös oppaan Word-tiedostona, jolloin opasta pystyy muokkaamaan päiväkodin tarpeen mukaan. Opas muodostuu selkeistä kokonaisuuksista, joten siitä voi hyödyntää tarvittavia osia. Oppaan kuvia voi muokata ja lisätä. Opas onkin monimuotoinen ja helposti muokattavissa oleva.

8 KEHITTÄMISHANKKEEN POHDINTAA

8.1 Työskentelyn ja tuotoksen arviointia

Kokonaisuudessaan olen tyytyväinen kehittämishankkeen aikaiseen työskentelyyn. Tavoitteet ohjasivat työskentelyä ja yksityiskohtaisemmat kehittämistehtävät toimivat tarkempina ohjaavina tekijöinä. Kehittämistehtävät saavutin mielestäni melko hyvin. Laajan tavoitteen toteutumista on kuitenkin vielä vaikea arvioida, koska en käytännössä ole pystynyt näkemään, onko opas otettu käyttöön. En myöskään siten pysty arvioimaan, onko sen avulla pystytty tukemaan ja helpottamaan lapsen päivähoiton aloitusta.

Suunnitteluvaiheessa olin ajatellut, että opas muodostuisi lähes pelkästään valokuvista ja pienistä tekstiosuuksista ja siinä keskityttäisiin ainoastaan kuvien avulla kertomaan päiväkodin arjesta. Kehittämishankkeen edetessä kuitenkin toimijoiden ideoiden pohjalta oppaasta muodostui kokonaisuus, jossa huomioidaan päivähoiton aloitus monesta näkökulmasta.

Kehittämishankkeen toimintaympäristö oli myönteinen ja kaikki toimijat sitoutuivat hienosti työskentelyyn. Fokusryhmäkeskustelu oli erittäin toimiva menetelmänä. Ensimmäiseen keskusteluun olin valmistautunut huolellisesti, joten se eteni hyvin luontevasti. Keskustelun pohjalta nousi keskeisiä asioita päivähoiton aloitukseen liittyen. Sain paljon työntekijöiltä ideoita opasta varten. Onkin erityisen tärkeää, että ideat nousevat kehittämishankkeen toimijoilta eikä yksistään minulta. Koen, että saamani tieto on arvokasta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta. Myös muut kehittämis- ja tiedonhankintamenetelmät olivat kehittämishankkeen kannalta melko onnistuneita. Palautetta olisin kuitenkin voinut kerätä säännöllisemmin työyhteisöltä.

Valokuvatyöskentely on ollut minulle mieluisaa. Kehittämishanketta tehdessä olen kuitenkin huomannut myös sen haasteellisuuden. Minulle valokuvien työstäminen ja myös riittävän hyvän valokuvan valokuvaaminen sekä valitseminen ovat erittäin aikaa vievää. Olen kuitenkin saanut paljon motivaatiota tulevaisuu-

nessa käyttää valokuvausta työskentelyssäni. Valokuvien osuus kehittämishankkeessani jäi oletettua pienemmäksi. Mikäli olisin kuvannut myös lapsia erilaisissa toiminnoissa, uskon että valokuvista olisi tullut havainnollistavampia. Sovimme kuitenkin, että en kuvaa ihmisiä kehittämishankkeeseeni. Kuvien vaihtaminen ja muokkaaminen on kuitenkin myöhemmin helppoa, kun on valmis pohja, johon ne voi lisätä.

Työskentelyn koin ajoittain haastavaksi. Kehittämishankkeen alkuvaiheessa en ollut pystynyt etenemään riittävän perusteellisesti. Tietoperustan kirjoittaminen esimerkiksi venyi oletettua pidemmälle. Mikäli olisin edennyt vaihe vaiheelta järjestelmällisesti, olisi kirjoitusprosessi ollut helpompi ja kehittämishanke edennyt perusteellisemmin. Pyrin kuitenkin työskentelemään perusteellisesti, vaikkakin hieman eri tahtiin kuin muu ammattikorkeakoulun opinnäytetyövertaisryhmä. Oma toimintaa arvioin säännöllisesti.

Kehittämishankkeen toimijat rajasin vain varhaiskasvatushenkilöstöön. Päiväkodin johtajan kanssa käydyissä keskusteluissa tuli esiin, että päivähoiton aloitusta olisi hyvä tarkastella myös vanhempien näkökulmasta. Opinnäytetyöohjaajan kanssa käydyn keskustelun myötä, mietimme vaihtoehtoa, jolloin lähettäisin kyselyn vanhemmille tai muodostaisin vanhemmista fokusryhmän keskustelemaan keskeisistä päivähoiton aloituksen näkökulmista. Tarkastelun jouduin kuitenkin rajaamaan vain henkilökuntaan, resurssien ja ajankäytön vuoksi. Kehittämishankkeessani oli jo mielestäni riittävä määrä kehittämis- ja tiedonhankintamenetelmiä, joten en usko, että olisin pystynyt panostamaan vanhempien näkökulman huomioimiseen riittävästi.

Mikäli olisin kehittämishankkeen tehnyt parityönä, uskon että myös vanhempien näkemyksen huomioiminen kehittämishankkeessa olisi ollut hyvinkin mahdollista. Vanhempien näkökulman huomioiminen on kuitenkin erityisen tärkeää. Olenkin perehtynyt aikaisempien opinnäytetöiden perusteella, vanhempien kokemuksiin ja mielipiteisiin sekä kehittämisehdotuksiin päiväkodin aloitusvaiheesta, joten vanhempien osuus yleisellä tasolla on näin myös huomioitu. Olisin voinut jo kehittämishankkeen aikaisemmassa vaiheessa miettiä monipuolisemmin

kehittämisen- ja tiedonkeruumenetelmiä, jolloin vanhempien näkökulman olisi voinut myös huomioida.

Aloitin kokopäivätyön maaliskuussa 2015, jolloin kehittämishankkeen tekemiseen tuli tauko. Yhteistyöpäiväkodille tauon pitäminen sopi kuitenkin hyvin. Kesäkuussa 2015 palasin jälleen kehittämishankkeen pariin. Tällöin aloitin työskentelyn tietoperustan viimeistelyllä. Sovin päiväkodin kanssa myös jatkotyöskentelystäni. En koe, että tauon pitämisestä olisi ollut haittaa kehittämishankkeeni kannalta, vaan uskon, että hankkeestani tuli perusteellisempi. Mikäli olisin tehnyt kehittämishankkeen työn ohessa, olisi siitä tullut paljon pintapuolisempi. Yhteistyöpäiväkodin kannalta en myöskään usko, että tauosta on ollut haittaa heille. Kehittämishanke ei välttämättä ole ollut heillä koko ajan kirkkaasti mielessä tauon takia. Pysin kuitenkin palauttamaan heidät pienellä kertauksella ja muistutuksilla kehittämishankkeen jatkuessa.

Kehittämishankkeen työskentelyssä huomioin eettisen näkökulman. Tutkimuslupa-asiat ja toimeksiantoasiat selvitin mahdollisimman pian suunnitelman hyväksymisen jälkeen yhteistyötaholtani. Hirsjärvi ym. (2006, 26–27) kirjoittaa eettisyyden huomioimisen olevan tärkeää työskentelyn eri vaiheissa. Kunnioittava kohtelu on keskeistä ihmisiin kohdistuvassa tutkimustyössä. Kyselyyn vastaamisen vapaaehtoisuus ja riittävä tiedon antaminen sekä oikeus pysyä tuntemattomana ovat keskeisiä eettisiä asioita. Myös luottamuksellisuus ja aineistojen asianmukainen tallentaminen ovat keskeisiä asioita.

Kehittämishankkeen tuotoksena kehitettyyn oppaaseen olen pääosin tyytyväinen. Mielestäni valmis opas on paljon toimivampi ja enemmän hyödynnettävissä oleva, kuin alun perin suunnittelema. Opasta voi käyttää monipuolisesti yksilöllisen tarpeen mukaan ja sitä voi käyttää kokonaisuutena tai vain tiettyjä osia siitä. Opasta pystyy myös muokkaamaan helposti haluamaansa muotoon. Uskon, että vanhemmille selkeät ohjeistukset ja havainnollistetut toimintojen kuvaukset, auttavat selkeyttämään päivähoiton aloitusta prosessina ja käsitystä siitä, mitä arki on päiväkodissa. Päivähoiton aloituksen tärkeys voi myös nousta vanhemmille eri tavoin esille. Uudelle työntekijällä kansio on varmasti hyvä työ-

väline, koska sen kautta on helpompi kertoa vanhemmille ja lapsille oleellisia asioita hoidon aloituksesta ja päiväkodista.

Työntekijöiltä kysyin palautetta kirjallisella palautelomakkeella (Liite 3.). Opas nähtiin hyödyllisenä. Se on kokonaisuutena hyvä tietopaketti, joka on helposti luettava. Opas on selkeä ja hyvin jäsennelty kokonaisuus. Siihen on hyvä palata uusien lasten aloittaessa päiväkodissa, koska tällöin asiat ovat paremmin mielessä. Joku koki, että opiskelijat ja sijaiset hyötyisivät enemmän oppaasta. Oppaan avulla vanhempien uskottiin heräävän hoidon aloittamisen tärkeydestä. Valokuvat nähtiin helpottavan lasten hoidon aloitusta ja keskustelua hoidon aloitukseen liittyvistä asioista. Kuvat toimivat tekstin tukena ja selkeyttivät sitä. Opas nähtiin kauniina ja valokuvat todella kivoina.

Tärkeitä ja huomioitavia asioita oli löytynyt oppaaseen paljon. Hoitajan näkökulmasta asioiden tarkastelua kaivattiin lisää. Esimerkkinä tuli muistilista hoitajalle, koska hoitajakin jännittää tilannetta. Joku mainitsi, että opas on vanhemmille liian pitkä. Työntekijöiden palautteen mukaan työskentely kehittämishankkeen aikana on ollut johdonmukaista. Tiedonkulku ja käytännön toteutus nähtiin myös johdonmukaisena ja hyvänä.

8.2 Ammatillinen kasvu ja jatkotyöskentely mahdollisuudet

”Ammatillisella kasvulla tarkoitetaan psyykkis-emotionaalista kasvua kohti laajempaa ammatillisuutta.” Asioita, jotka liittyvät ammatilliseen kasvuun ovat muun muassa muutokset omassa henkisessä, psyykkisessä ja sosiaalisessa sekä maailmankatsomuksellisissa asioissa. (Mäkinen 2009,33.)

Oma ammatillinen osaaminen on kasvanut paljon. Päiväkodin aloitusvaihe kokonaisuutena on tullut minulle paljon tutummaksi monesta eri näkökulmasta. Kehittämishankettani varten olen lukenut paljon varhaiskasvatukseen liittyvää kirjallisuutta ja materiaalia, joten varhaiskasvatus osaamiseni on syventynyt paljon. Uskon, että kehittämishankkeestani on paljon hyötyä tulevaisuuden työssäni. Opasta rakentaessa asiat ovat käsitelty hyvin käytännönläheisellä tavalla.

Kehittämishankkeessa työskentely on vahvistanut paljon yhteistyötaitoja. Oma esiintyminen erilaisissa palaverissa ja keskusteluiden johtaminen on tuonut minulle paljon varmuutta lisää. Paljon olen oppinut suunnitelmallisuuden tärkeydestä ja aikataulutuksesta. Yksin työskentely antaa vapauden tehdä haluamallaan ajalla ja tavalla, mutta tuo toisaalta myös liiallista vapautta väljemmälle työskentelyaikataululle. Koen kuitenkin, että minun on ollut helpompi tehdä kehittämishanke yksin, koska minun helpompi prosessoida asioita yksin ja tekstin kirjoittaminen on näin ollen helpompaa.

Jatkossa päiväkodin aloituksen keskeisimpiä tekijöitä voisi kartoittaa vanhempien näkökulmasta. Aloitusta voisi miettiä myös lasten näkökulmasta, miten lapset määrittelevät päiväkodin arjen. Nämä voisivatkin olla jatkotyöskentelyn aiheita. Kehittämishankkeessa valmistunut opas, on kuitenkin hyvin muokattavissa, joten vanhempien ja lasten tuomat näkemykset ovat siihen helppo yhdistää tai lisätä. Opas voisi toimia osana päiväkodin perehdytyskansiota. Opasta voisi mahdollisesti myös laajentaa laajemmaksi tietopakettiä päiväkodista. Siitä voisi koota kattavamman tietopaketin, jossa voisi olla ryhmistä enemmän tietoa ja päiväkodin yhteystiedoista. Päiväkodin aloitusvaiheen tukeminen myös jollain muulla tavalla voisi olla jatkotyöskentelyn aihe. Erilaiset päiväkodin järjestämät päivähoitoon aloittavien lasten vanhempien vertaisryhmien tapaamiset voisi olla tästä esimerkkinä.

LÄHTEET

Bardy, M. & Känkänen, P. 2005. Omat ja muiden tarinat. Ihmisyyttä vaalimassa. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Halkola, U. 2009. Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Halkola, U.; Mannermaa, L.; Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. 1. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 229–237.

Harju, V. 2009. Lapsi linssin takana - valokuvaus lastensuojelun työvälineenä. Teoksessa Halkola, U.; Mannermaa, L.; Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. 1. painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 229–237.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2012. Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 77–92.

Kaskela, M & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes oppaita 63. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kielty, M.; Sancho Passe, A. & Mayle, S. 2013. Transitions to kindergarten. Journal of Teaching young children. Vol. 6, No 4/ 2013, 8-9.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: Bookwell Oy.

Karila, K. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K.; Alasuutari M.; Hännikäinen M.; Nummenmaa A.R. & Rasku-Puttonen H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91–108.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: WS Bookwell Oy.

Kurtti, J. 2012. Vanhempien kokemuksia pienen lapsen päivähoiton aloituksesta. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Oulu: Diakoniammattikorkeakoulu.

Matilainen, T. 2008. Lapsi elää rutiineista. Helppo ja hyvä arki. Jyväskylä: Gummerus.

Munter, H. 2001. Lapsi aloittaa päivähoidon. Teoksessa: Helenius, A.; Karila, K.; Munter, H.; Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. (toim.) Pienet päivähoidossa: Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. 1. painos. Helsinki: WSOY, 35–63.

Mäkinen, P.; Raatikainen, E.; Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosio-nomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Nummenmaa, A.R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasva-tuksessa. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Nurmiranta, H.; Leppämäki, P. & Horppu S. 2009. Kehityspsykologiaa lapsuu-desta vanhuuteen. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Reunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Oy Finn Lectura Ab.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäyte-työhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikor-keakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Santanen, K. 2014. Isien kokemuksia päivähoidon aloituksesta Päiväkoti Pikku-kirsikassa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turku: Turun ammatti-korkeakoulu.

Sava, I. 2007. Katsomme – näemmekö? Luovuudesta, taiteesta ja visuaalisesta kulttuurista. Jyväskylä: PS-kustannus.

Suhonen, E. 2005. Elämää lähiöpäiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Te-oksessa Kontu, E. & Suhonen, E. Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Hel-sinki: Yliopistopaino Kustannus, 47–56.

Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Taipalus, H. 2010. ”Itku tuli ko ens kerran lapsi jäi – siis äitillä, ei lapsella.” Päi-vähoidon aloittaminen ja sopeutuminen pienten osastolla. Sosiaalialan koulu-tusohjelma. Kemi: Kemi Tornion ammattikorkeakoulu.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015a. Työmenetelmät ja – välineet. Viitattu 30.6.2015 www.thl.fi > Lastensuojelun käsikirja > Työmenetelmät ja – välineet.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2015b. Varhaiskasvatus. Viitattu 30.6.2015
www.thl.fi > Lapset, nuoret ja perheet > Peruspalvelut > Varhaiskasvatus.

Tietotekniikka- ja kommunikaatiokeskus. 2014. Kuvat kommunikoinnissa. Kehitysvammaliitto ry. Helsinki: Kirjapaino Keili.

Tiusanen, E. 2008. Päivittäiset toiminnot päivähoitossa. Teoksessa Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.) Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja kehitykseen. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 79–97.

Toikko, T. & Rantanen T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Juvenes Print Oy.

Trygg, B. H. 2010. Graafinen kommunikointi. Esineet, kuvat ja symbolit puhetta tukevassa ja korvaavassa kommunikoinnissa. Suom. Rautakoski, P. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa: Aaltola, J. & Valli, R. (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: PS-kustannus, 103–127.

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.

Vilén, M.; Vihunen, R.; Vartiainen, J.; Sivén, T.; Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2013. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Fokusryhmä teemat

Fokusryhmä teemat

1. Päivähoidon aloitus

- *Laadukas päivähoiton aloitus – mitä siihen sisältyy?*
- *Päivähoidon aloitusvaiheeseen liittyvät haasteet*

2. Vanhempien tukeminen

- *Miten vanhempia tuetaan, kun lapsi aloittaa päivähoiton?*
- *Miten vanhempia voisi tukea vielä enemmän tai eri tavalla?*

3. Kehittäminen

- *Miten haluaisitte kehittää päivähoiton aloitusta?*
- *Uusia toimintatapoja tai työvälineitä aloitusvaiheen tueksi?*
- *Kansio/ opas päivähoiton aloitusvaiheen tukena?*
- ➔ *Mitä se voisi sisältää?*

Keskeisimmät asiat päivähoiton aloituksessa

Päivähoidon aloitus

TUTUSTUA PERHEESEEN	Vanhemmillä on luottamuksen olo	LAPSI TUTUSTUU PÄIVÄKOTTIIN USEIN MUUTAMAN REIKAN AIKAKIN
Lapsi saa hoivaa ja lohdutusta ja aikaa sopeutua uuteen tilanteeseen	LUOTTAMUKSEN LUOMINEN PUOLIN JOS TOISEN.	tutustumisen = perhekeskeistä perhetyötä
Ettei lapsi tuntee olonsa turvallisiksi	hoitajat niissä -> vuorokauttainen kohtaaminen	• KUNNAN TILAT • KUINKA PITKÄ AIKA KOLEKTIIVIN RIITTÄÄ
TUTUSTUMINEN LAPSIIN JA LARSEN TAPOIHIN ODOTUKSINEN	• YHTEISEN KIELEN LUOMINEN	ympäristö

Palautekysely

PALAUTEKYSELY

Lokakuu 2015

Kysymyksiin voit vastata kirjoittamalla vastauksen sille varattuun tilaan. Vastauksen kirjoittamista voit tarvittaessa jatkaa paperin kääntöpuolella.

1. Onko jokin keskeinen asia tai tärkeä näkökulma päivähoiton aloitukseen liittyen jäänyt puuttumaan oppaasta? Jos on niin, mikä?

2. Millaista palautetta antaisit oppaasta kokonaisuutena ja sen hyödynnettävyydestä?

3. Millaista palautetta antaisit kehittämishankkeesta kokonaisuutena (kehittämishankkeen aikainen työskentely, yhteistyö, tiedonkulku, käytännön toteutus ym.)?

Kiitos vastauksestasi!

Oppaan keskeiset sisältöalueet

Oppaan keskeiset sisältöalueet:

- Päivähoidon aloitus
 - Muutokseen valmistautuminen
- Päivähoidon aloitusvaiheen käytäntöjä
 - Aloituskeskustelu
 - Pehmeä aloitus
 - Tulo- ja hakutilanteet
- Lapsen reagoiminen muutokseen
- Valokuvat tukena päivähoidon aloituksessa
- Päivähoidon aloitusvaiheet (tulevassa päiväkodissa)
- Päiväohjelma päiväkodissa
- Päiväkodin arki kuvin kerrottuna
- Päiväkodissa voi leikkiä ja tehdä monenlaisia juttuja
- Päiväkodin henkilökunta toivoo vanhempien huomioivan seuraavia asioita
- Tervetulleeksi sinut toivottavat ryhmän aikuiset